

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2017–2019

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tereza Glázrová

**Krizová legislativa České republiky jako vzdělávací subjekt
při přípravě na mimořádné události a krizové situace**

Praha 2019

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Aleš Zpěvák, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2017-2019

DIPLOMA THESIS

Tereza Glázrová

**Crisis legislation of the Czech republic as an education
subject in the preparation of extraordinary events and crisis
situations**

Prague 2019

The Diploma Thesis Work Supervisor: JUDr. Aleš Zpěvák, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Tereza Glázrová .....

Poděkování

Děkuji JUDr. Aleši Zpěvákovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za cenné rady a čas, který mi během psaní práce věnoval. Dále děkuji Mgr. Jiřímu Víškovi za pomoc s výběrem potřebné literatury ke zpracování první kapitoly a také za následnou konzultaci. Mimo jiné bych chtěla poděkovat panu plk. Ing. Miroslavu Svatošovi, řediteli Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje; panu plk. RNDr. Tomáši Holcovi, vedoucímu oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje a v neposlední řadě také panu plk. PhDr. Liboru Zikešovi, řediteli územního odboru Hasičského záchranného sboru Jičín.

Slova díků si ode mne in memoriam zaslouží i Tim Bergling, a to za oporu při psaní.

Anotace

Cílem předložené diplomové práce je vymežit krizovou legislativu České republiky, přiblížit jakým způsobem nás jako občany tyto právní akty vzdělávají a připravují na možné mezní situace, tedy na mimořádné události a krizové situace s ohledem na vnitřní i vnější bezpečnost České republiky. Akcent bude kladen na vzdělávání v oblasti bezpečnosti. Cílem je mimo jiné vymežit povinnosti fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob, které vyplývají ze zákona o krizovém řízení a ze zákona o integrovaném záchranném systému.

Klíčová slova

Andragogika, bezpečnost, civilní ochrana, edukace, mimořádná událost, krizová legislativa, krizové řízení, krizová situace, preventivně výchovná činnost, vzdělávání obyvatelstva, zákon o krizovém řízení.

Annotation

The aim of the Diploma thesis is to define crisis legislation of the Czech Republic and describe how these legal acts educate the population and how they are preparing the population for possible border situations, such as extraordinary events and crisis situations with the regard to the internal and external security of the Czech Republic. The focus will be on security education. The purpose and goal are also, inter alia, to define the obligations of natural persons, entrepreneurial natural persons and legal entities, which result from the Act on Crisis Management and the Integrated Rescue System Act.

Keywords

Andragogy, civil protection, crisis legislation, crisis management, crisis situation, education, education of the population, emergency, preventive educational activities, the Act on Crisis Management, security.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 BLIŽŠÍ DEFINICE POJMŮ MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST A KRIZOVÁ SITUACE.....	12
1.1 Mimořádná událost	12
1.2 Krizová situace	16
2 VÝČET KRIZOVÉ LEGISLATIVY ČESKÉ REPUBLIKY	22
2.1 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.....	23
2.2 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů	25
2.3 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů	29
2.4 Zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou, ve znění pozdějších předpisů	30
2.5 Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů	31
3 PRÁVA A POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB A FYZICKÝCH OSOB VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁKONA O KRIZOVÉM ŘÍZENÍ A ZE ZÁKONA O INTEGROVANÉM ZÁCHRANNÉM SYSTÉMU.....	32
3.1 Zákon o krizovém řízení	33
3.1.1 Hlava pátá § 29 zákona o krizovém řízení – práva a povinnosti osob (právnícké osoby a podnikající fyzické osoby)	34
3.1.2 Hlava pátá § 31 zákona o krizovém řízení – práva a povinnosti osob (fyzické osoby)	35
3.1.3 Hlava pátá § 32 zákona o krizovém řízení – práva a povinnosti osob (výjimky)	38
3.2 Zákon o integrovaném záchranném systému	39
3.2.1 Práva a povinnosti právnických a fyzických osob při mimořádných událostech.....	40
3.3 Kulturně-právní výchova (kulturní andragogika)	45
3.4 Právní vzdělávání jako forma aktivního občanství.....	47
3.5 Zahraniční pohled na kulturně-právní výchovu občanů	48

4 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ OBČANŮ ČESKÉ REPUBLIKY PŘI PŘÍPRAVĚ NA KRIZOVÉ SITUACE.....	51
4.1 Preventivně výchovná činnost a její základy na našem území.....	51
4.2 Podpora výuky na základních a středních školách	52
4.3 Koncepce a výroční zprávy z oblasti ochrany obyvatelstva	56
5 PŘÍSTUPY VYBRANÝCH ZEMÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ OBČANŮ V OBLASTI BEZPEČNOSTI.....	61
5.1 Pohled Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj na aplikaci edukace jednotlivců v oblasti bezpečnosti	62
5.2 Pojetí přípravy na krize ve vybraných vyspělých zemích	63
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	73

ÚVOD

Tématem předložené diplomové práce je *krizová legislativa České republiky jako vzdělávací subjekt při přípravě na mimořádné události a krizové situace*. Téma je široké, proto je předmětem a cílem předložené práce blíže přiblížit krizovou legislativu České republiky. Cílem je mimo jiné poukázat na to, jakým způsobem nás dané právní akty vzdělávají neboli připravují na možné krizové situace, které mohou vzniknout v závislosti jako negativní důsledek jenž je spjat s lidskou činností, přírodními živly, technickou katastrofou aj. Dalším vytyčeným cílem předložené práce je blíže charakterizovat mimořádné události a krizové situace, jakožto stěžejní pojmy zvoleného tématu. Dalším významným mezníkem předložené diplomové práce je vymezení povinnosti fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob, které vyplývají ze zákona o krizovém řízení a ze zákona o integrovaném záchranném systému, kde bude této problematice vyčleněna samostatná kapitola.

Dalo by se říct, že tendence k všeobecnému podceňování bezpečnostních problémů, v českém prostředí stále ještě působí. Svůj důvod a do jisté míry i určitou oporu má i v jakémsi bezpečnostním paradoxu, který bohužel za normálních podmínek, tj. za běžného stavu, platí ve velkém počtu dnešních společností. Již zmíněný bezpečnostní paradox se projevuje v tom, že pokud právě nehrozí možnost vzniku válečného konfliktu, neohrožuje naše životy a majetek ničivá povodeň či zemětřesení nebo náš běžný život není vystaven jiné mimořádné události, plní bezpečnostní politika opatření pouze a jedině ve formě preventivní funkce.¹

Dané téma jsem si zvolila proto, jelikož jsem chtěla uplatnit své znalosti a zkušenosti z předchozího studia na Univerzitě Jana Amose Komenského Praha. Kde jsem v bakalářském studijním programu vystudovala obor Bezpečnostní studia. Proto jsem se rozhodla zkombinovat to, co mě zajímá a zároveň naplňuje. Tedy studium andragogiky s bezpečnostní problematikou, a zaměřit se ve své práci na čistě praktický,

---

¹ STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005, s. 8-9. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

v dnešní době opomíjený problém, tj. vzdělávání v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí a přípravě na možné krizové situace. Motivací při volbě tématu pro mě tedy byl můj osobní zájem prohloubit si znalosti z této problematiky.

Diplomová práce je teoretického zaměření, je koncipovaná jako obsahová analýza k vybrané krizové legislativě, a to zejména v těch částech, které se zaměřují na povinnosti fyzických osob, fyzických podnikajících osob a právnických osob, v přípravě či samotném průběhu nastalých mimořádných událostí. Metodami práce jsou teoretická analýza – analýza platných legislativních dokumentů.

Očekávaný přínos své diplomové práce vidím v aktuálnosti tématu, s přihlédnutím na politické světové dění, které ohrožuje bezpečnost prakticky všech osob, a to jak zúčastněných aktérů, tak i těch nezúčastněných. Preventivně výchovné opatření by dle mého názoru měly být prioritou každého demokratického státního aparátu, který usiluje o bezpečí svých občanů. Zároveň by tito civilisté měli být schopni interpretovat a v praxi využít obecné zásady ochrany před mimořádnou událostí. Mimo jiné očekávaný přínos pro andragogiku vidím v tom, že význam vzdělávání v oblasti bezpečnosti je stále aktuální a se změnami společnosti se neustále zvyšuje.

Zvolené téma dle mého názoru charakterově zapadá do osnov katedry andragogiky, jelikož náplní studia andragogiky je v první řadě vzdělávání dospělých, a jejich rozvoj v experty pro široké uplatnění pro výchovnou práci s lidskými zdroji. Dospělé lze vzdělávat v mnoha různých oblastech, tudíž i v oblasti bezpečnosti. Samotné vzdělávání jedinců v bezpečnostní problematice je obor, který se již několik desítek let snaží vydobýt své místo mezi ostatními humanitními vědami, kdy na prahu 21. století vznikají na vysokých školách studijní programy zaměřené právě na civilní ochranu obyvatelstva a bezpečnost, jak v národním, tak i nadnárodním pojetí. V tomto ohledu je pozice andragoga, jakožto lektora v bezpečnostním resortu, věc zcela aktuální, pro rychle se rozvíjející dobu, ve které žijeme. A to i s ohledem na fakt, že v důsledku prohlubování mezinárodních, i regionálních konfliktů a rychlé modernizaci, a to především technologické, jsme vystaveni prakticky každý den jevům, které by mohly ohrožovat jak naši společnost, tak i naše životy.

Předložená diplomová práce je členěna do pěti kapitol, ve kterých se s ohledem na výběr tématu zabývám postupně definicí stěžejních pojmů mimořádná událost a krizová situace, výčtem krizové legislativy České republiky, právy a povinnostmi právnických

osob a fyzických osob dle zákona o krizovém řízení a zákona o integrovaném záchranném systému, výchovou a vzděláváním občanů České republiky při přípravě na krizové situace a v neposlední řadě i výčtem přístupů vybraných zemí ke vzdělávání svých občanů v oblasti bezpečnosti.

Mimo jiné bych chtěla upozornit na fakt, že pro potřeby předložené diplomové práce využiji pouze minimum cizojazyčných zdrojů, jelikož se téma práce vztahuje jen na oblast české krizové legislativy a snaží se pokrýt oblast České republiky.

Zastávám stanovisko, že vzdělávání se v problematice bezpečnosti by mělo být celoživotní rutinou, věcí, která se v průběhu vývoje lidstva mění, a tak by se měly měnit i naše vědomosti a znalosti o tom, jak se připravit na možná rizika a jak se před nimi bránit. Mohli bychom tuto problematiku přiblížit k celoživotnímu učení v problematice bezpečnosti. K tomu si můžeme vypůjčit definici Strouhala, který o celoživotním učení říká, že *„V praxi má celoživotní učení jedinci zajistit, že se především „naučí učit se“, a to, že bude mít k učení pozitivní postoj. Celoživotní učení v tomto kontextu obsahuje veškeré vzdělávací aktivity jedince, které mají za cíl rozvoj jeho znalostí, dovedností a kompetencí a zároveň umožňují jak jeho osobnostní rozvoj a růst, tak občanské a profesní uplatnění.“*²

Otázku připravenosti občanů a znalosti jejich povinností při vzniku událostí mimořádného charakteru lze vyjádřit i z jiného úhlu pohledu. Vypůjčím si k tomu Platónovu myšlenku, ve které tento významný řecký filosof, ale i pozoruhodný pedagog, tvrdil, že stát může být dobrý jen v tom případě, zda jsou dobří i jeho občané. Myšlenku dále rozvíjí tak, že připravenost, vůle, odolnost, obranyschopnost státu je přímo závislá na připravenosti, vůli, odolnosti a obranyschopnosti jeho občanů. Tato idea přináší tezi, že spoluodpovědnost za bezpečnost nesou všichni občané. Zde mohu jen namítat, že myšlenka to není ani nová ani nikterak originální, ale rozhodně by měla být aktivně prosazována a naplňována. O tom, jakými prostředky jsou občané České republiky připravováni, vzděláváni, a to zejména legislativně, a jakou pozici by měli v této oblasti zastávat, pojednává následující text předložené diplomové práce.

---

² STROUHAL, M. In: VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016, s. 96. ISBN 978-80-262-1026-9.

1 BLIŽŠÍ DEFINICE POJMŮ MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST A KRIZOVÁ SITUACE

Účelem první kapitoly předložené diplomové práce je blíže charakterizovat definici mimořádné události a krizové situace. Přičemž primárně budeme vycházet z platných právních předpisů a odborných publikací.

Máme-li oblast ochrany civilního obyvatelstva chápat jako sféru zájmu při zajišťování bezpečnosti obyvatel České republiky před možnými hrozbami, je nutné podotknout, že právě problematiku ochrany civilního obyvatelstva je nutné chápat jako problém systémový a zároveň je potřebné ho vnímat i jako přístup ke vzniku a řešení mimořádných a krizových situací.³

1.1 *Mimořádná událost*

V prvé řadě je vhodné vymezit si definici pojmu mimořádná událost tak, jak je nám předložena z pohledu práva. Přesněji dle § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ten mimořádnou událostí rozumí „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*“.⁴

Mimořádné události mohou vzniknout mimo jiné i v lokálním rozsahu, jakožto důsledek provádění běžné lidské činnosti. Jedná se například o havárie vozidel na komunikacích či havárie na železnicích. Nezbytné je však podotknout, že často vznikají

---

³ SMOLÍK, J. In: ZPĚVÁK, A. a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014, s. 51. ISBN 978-80-7452-044-0.

⁴ Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000, o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

v návaznosti na mnohem závažnější typ mimořádné události, jako je vliv možných teroristických akcí. Proto je důležité znát a dostatečně se vzdělávat v oblasti možných nebezpečí, při vzniku těchto událostí. Máme v tuto chvíli namysli, umět si v mezních situacích poradit, ale i být schopný pomoci svým blízkým a spoluobčanům.⁵

Zaměříme-li se na širší pojetí vnímání mimořádné události, vyjdeme z faktu, že ve většině evropských zemích, ale i ve vyspělých zemích světa jsou záchranné organizace integrovány do určitého stabilně fungujícího systému, který vychází z vize záchrany osob, majetku, ochrany civilního obyvatelstva při různých mimořádných událostech, jako jsou například živelní pohromy, havárie, válka aj. Dle následujícího lze rozlišit tři kategorie mimořádných událostí:

- Každodenní události;
- Katastrofy, krizové neboli nouzové situace;
- Ozbrojený konflikt, válka.⁶

Výčet jevů, které se řadí mezi každodenní mimořádné události patří například požáry, jako jeden z nejčastějších typů z této kategorie. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů, požár definuje jako „každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy“.⁷

Víšek⁸ mezi každodenní mimořádné události dále řadí dopravní nehody, které se mohou dále dělit na nehody silniční, silniční hromadnou nehodu, železniční nehodu (havárie v železniční dopravě) včetně metra. Dále sem patří pády malých letadel,

---

⁵ REKTOŘÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 105. ISBN 80-86119-83-1.

⁶ VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, s. 11. ISBN 978-80-7452-028-0.

⁷ Vyhláška Ministerstva vnitra č. 246/2001 ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 95, s. 5447. Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/odkazy-pozarni-prevence-predpisy-vyhlaska-246-2001-pdf.aspx

⁸ VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, s. 11. ISBN 978-80-7452-028-0.

výbuchy a havárie inženýrských sítí, zřícení staveb, ale také sem řadíme záchranu osob v nejrůznějších situacích. Pro představu si můžeme uvést příklad ve formě náhlého zhoršení zdravotního stavu, záchranu tonoucího či osob uvízlých ve výtahu nebo záchranu ztracených v horách aj. Víšek ve své publikaci uvádí, že u každodenních mimořádných událostí jde převážně o malý počet zraněných či mrtvých, hmotné škody jsou malého rozsahu a mají často minimální dopad na infrastrukturu společnosti. Hlavním obsahem činnosti záchranářů je zabránění škodám na lidských životech, jejich zdraví a majetku. Koncepce za řešení výše vypsanych událostí má v gesci samospráva nebo nižší úroveň státní správy. Konkrétně jsou řešením těchto událostí pověřeni vyškolení profesionálové z řad hasičů, zdravotníků, policie, ale také různé havarijní a pohotovostní služby, které svou intervencí obvykle provádí samostatně nebo v nezbytně nutném rozsahu spolupráce bez přímého řízení zasahujících složek.

Víšek⁹ dále přibližuje druhou kategorii mimořádných událostí, do které patří katastrofy, krizové situace, respektive nouzové situace, kterým se však blíže budeme věnovat v následující podkapitole. Katastrofy se v tomto ohledu rozdělují na ty, které vznikly v závislosti na přírodních či technogenních procesech. Do této skupiny se obecně řadí rozsáhlé záplavy, sesuvy půdy, zemětřesení, požáry plošného charakteru, havárie v průmyslovém sektoru či dopravních systémech. Mimo jiné sem patří i úniky nebezpečných látek, které jsou spojené s nežádoucím uvolněním nebezpečných chemických látek včetně ropných produktů, například během výroby, dopravy nebo manipulace s těmito nebezpečnými látkami. Obecně bychom mohli konstatovat, že při tomto druhu mimořádných událostí dochází k velkému počtu nenávratných ztrát, a to jak z řad lidských životů, tak i nevratných ztrát na majetku či na životním prostředí. Dále dochází k velkým hmotným škodám a masivnímu narušení infrastruktury společnosti. Koncepci adekvátního řešení zajišťuje vyšší úroveň veřejné správy. Řešením situace jsou pověřeni profesionálové z řad hasičů, zdravotníků a policie. Dále havarijní a pohotovostní služby s vysokým podílem celostátních aktérů, jako je například armáda. Ta je často využívána při tomto druhu mimořádných událostí, a to nejen pro pomoc v rámci České republiky, ale i pro mezinárodní pomoc.

---

⁹ VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, s. 11. ISBN 978-80-7452-028-0.

Poslední kategorií mimořádných událostí, o které se Víšek¹⁰ zmiňuje, jsou ozbrojené konflikty (válka), které mohou mít mimo jiné i vnitrostátní charakter. Zde Víšek uvádí příklad takového konfliktu ve formě občanské nebo etnické války. Avšak může jít o válku i mezi dvěma státy, válku mezi koalicemi nebo válku za tzv. osvobození země, například za osvobození země od diktatury. Obsahem činností všech kompetentních složek je realizace opatření civilní obrany. To mimo jiné vyplývá i z mezinárodního práva, konkrétně z Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949, o ochraně obětí ozbrojených konfliktů, nazývaný taktéž jako Protokol I, přijatých v Ženevě v roce 1977. V rámci řešení nastalé mimořádné situace nepřesahující území České republiky, je za veškeré kompetence zodpovědný stát. Ten pro řešení jednotlivých bezpečnostních, záchranných, likvidačních opatření využívá všechny kompetentní orgány a záchranářské složky, které tuto funkci plní i v době míru.

Pro potřeby předložené diplomové práce se nebudeme jednotlivému výčtu možných druhů mimořádných událostí věnovat příliš dopodrobna. Avšak uvedeme si alespoň trojí základní dělení mimořádných událostí, kde si k prvním dvěma druhům řekneme ty nejpodstatnější informace, tak, aby byl zachován koncepční rámec diplomové práce.

Dle Veverky¹¹ se mimořádné události dělí na přírodní též nazývané naturogenní, antropogenní a mimořádné události způsobené smíšenými příčinami. První typ, přírodní, v odborných publikacích též nazývané naturogenní mimořádné události mohou nabývat charakteru lokálního nebo též celosvětového. Přírodní mimořádné události se dále dělí na abiotické (způsobené neživou přírodou), kam patří různé živelné pohromy jako je například zemětřesení, sněhové laviny, sopečná činnost, půdní eroze, tsunami, náledí a ledovky, globální změna klimatu aj. Dalším typem přírodních mimořádných událostí jsou události biotické (způsobené živou přírodou), zde hovoříme o epifylii jakožto o rozsáhlé nákaze rostlin a polních kultur, epizootii ve smyslu rozsáhlé nákaze zvířat a epidemii, která představuje velkou nákazu lidí. Mimo jiné do kategorie biotických událostí patří i přemnožení přírodních škůdců a parazitů. Posledním typem přírodních mimořádných událostí jsou jevy kosmogenní (způsobené kosmickými vlivy),

---

¹⁰ VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, s. 12. ISBN 978-80-7452-028-0.

¹¹ VEVERKA, I. *Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2003, s. 75-81. ISBN 80-7251-126-2.

mezi které patří narušení ozónové vrstvy, velké sluneční erupce, pád kosmických těles, extrémní kosmické záření aj.

Druhý typ, antropogenní mimořádné události, jsou ty události, které mají svého původce v lidské činnosti. Jsou způsobené úmyslně nebo neúmyslně, též mohou mít nevojenský či vojenský charakter. Antropogenní mimořádné události dále dělíme na technogenní (provozní havárie, havárie spojené s infrastrukturou) jejichž škála je velmi obsáhlá. My si pro potřeby práce můžeme uvést například havárie spojené s těžbou nerostů a surovin, rozsáhlé ropné havárie. V tomto smyslu nelze opomenout narušení dodávek ropy a ropných produktů, elektrické energie, potravin, pitné vody, léčiv velkého rozsahu. Dalším také velmi obsáhlým typem antropogenních mimořádných událostí jsou ty, které mají povahu sociogenní (společenské a sociální negativní jevy), pro níž jsou charakteristické migrační vlny, rozvoj nesnášenlivosti (rasové, náboženské, národnostní), hrozba teroristických útoků, hrozba použití zbraní hromadného ničení, diverzní činnost spojená s přípravou vojenské agrese aj. Posledním typem jsou ekonomické mimořádné události (mající hospodářský charakter), pro které je typické například totální zhroucení ekonomik států, hospodářské sankce, narušení finančního a devizového hospodářství států či globální hospodářská krize.¹²

1.2 Krizová situace

Dříve než si definujeme samotný pojem krizová situace je nutné zdůraznit, že existence krizové situace je zcela podmíněna a spojena s vyhlášením některého krizového stavu (krizové stavy si přiblížíme následně). Z toho vyplývá, že před vyhlášením krizového stavu není možno chápat nebezpečí za krizovou situaci.¹³

Dalo by se tedy konstatovat, že krizová situace je mimořádná událost (její definici jsme si přiblížili v předchozí podkapitole) dle zákona o integrovaném záchranném

---

¹² VEVERKA, I. *Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2003, s. 75-81. ISBN 80-7251-126-2.

¹³ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 2. ISBN 978-80-7552-787-5.

systemu, která je původcem vzniku narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen jeden ze čtyř krizových stavů, tj. stav nebezpečí, stav nouze, stav ohrožení státu nebo zvláštní stav, stav válečný. Doporučená expertní definice pojmu krizová situace zní takto: „*Krizová situace je stav vážného narušení fungování určitého systému či jeho části, spojený s potřebou časově a systémově adekvátního rozhodnutí a řešení. Krizová situace je mimořádná událost, při níž jsou ohroženy cenné a chráněné hodnoty, zájmy či statky státu a jeho občanů a při které hrozící nebezpečí nelze odvrátit nebo způsobené škody odstranit běžnou činností správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb.*“¹⁴

V návaznosti na předchozí definici je vhodné uvést, že do konce roku 2010 byla krizová situace vykládána v kontextu události mimořádné, při níž je v případě nutnosti a naléhavosti situace vyhlášen krizový stav. Změna v pohledu na krizovou situaci nastala v roce 2011, kdy se definice krizové situace začala aplikovat nejenom ve smyslu mimořádné události, ale i ve vztahu k narušení kritické infrastruktury nebo v případě jiného nebezpečí, při němž je vyhlášen krizový stav. Zákodárce tedy rozšířil působnost krizového zákona i na jiné situace, než kterými jsou živelné pohromy a technické havárie. Neznamenal to ovšem, že před rokem 2011 nebylo možné vyhlásit krizový stav pro jiné situace než pro ty, které jsme si výše uvedli. Zákodárce chtěl do jisté míry zdůraznit, že krizová situace se může objevit ve velmi různorodé škále oblastí společenského života.¹⁵

Doporučená definice pojmu dále hovoří o krizové situaci jako o situaci, při níž dochází ke zvratu události či ke změně stavu, který je ve společnosti označován za „normální“. Hlaváč¹⁶ nám výraz přibližuje takto: „*Krizovou situaci lze na základě § 2, písm. c), zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů definovat jako mimořádnou událost, při níž jsou bezprostředně ohroženy demokratické základy státu, svrchovanost a územní celistvost státu, chod hospodářství, systém státní správy a soudnictví, zdraví a život velkého počtu osob, majetek ve velkém rozsahu, životní prostředí nebo plnění mezinárodních závazků ke společné obraně; hrozící*

---

¹⁴ HLAVÁČ, I. In: ZEMAN, P., et al. *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno: Masarykova univerzita; Mezinárodní politologický ústav, 2002, s. 73. ISBN 80-210-3037-2.

¹⁵ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 2. ISBN 978-80-7552-787-5.

¹⁶ HLAVÁČ, I. In: ZEMAN, P., et al. *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno: Masarykova univerzita; Mezinárodní politologický ústav, 2002, s. 71. ISBN 80-210-3037-2.

nebezpečí nelze přitom odvrátit nebo způsobené škody odstranit běžnou činností správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb.“

Antušák¹⁷ nám definuje krizovou situaci ve smyslu nepředvídatelného nebo obtížně předvídatelného průběhu skutečností jako důsledek narušení přírodních, technických či technologických, dále ekologických, sociálních, společenských nebo ekonomických systémů, v jejichž důsledku dochází k ohrožení životů, zdraví či majetku občanů, ale také k závažnému narušení životního prostředí. Ohrožena je také celistvost veřejného pořádku, funkceschopnost vnitřní a vnější bezpečnosti státu. Jedná se o situaci, kdy při řešení nastalých negativních jevů nestačí běžné kompetence a běžné disponibilní zdroje.

Krizová situace svým způsobem testuje stabilitu nastaveného systému a klade vysoké nároky na rozhodování, neboť její přítomnost v důležitých sférách společenských subsystémů může ve velmi krátkém časovém intervalu snížit kvalitu života občanů a také značně snížit rozsah politického rozhodování výkonných složek státu, především vládě, ale také zainteresovaným institucím či jedincům. Z toho vyplývá, že v případě nastalé krizové situace je kladen důraz na činnost výkonných složek státu. Přičemž jejich akceschopnost je zcela rozhodující pro úspěšné zvládnutí a překonání krizové situace i pro zmírnění škodlivých následků. Měli bychom tedy konstatovat, že za krizové situace je více než důležitá činnost orgánů státní moci, mezi které řadíme výkon moci prezidenta, vlády, bezpečnostní rady státu, ústředního krizového štábu a parlamentu, kdy jejich postavení, kompetence a činnost upravuje Ústava České republiky, ústavní zákony, dále zákony a prováděcí předpisy.¹⁸

Vilášek¹⁹ nás seznamuje s pojednáním nevojenských krizových situací, které mimo jiné v případě naléhavosti situace souvisejí s vyhlášením jednoho z nevojenských krizových stavů, kterými jsou stav nebezpečí, nouzový stav a stav ohrožení státu. Stav nebezpečí vyhláší hejtman kraje, na území hlavního města Prahy tuto funkci plní primátor, a to zejména v případě kdy dochází k ohrožení života, zdraví, majetku, životního prostředí a pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a též ji

---

¹⁷ ANTUŠÁK, E. *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 46. ISBN 978-80-7357-488-8.

¹⁸ HLAVÁČ, I. In: ZEMAN, P., et al. *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno: Masarykova univerzita; Mezinárodní politologický ústav, 2002, s. 71-73. ISBN 80-210-3037-2.

¹⁹ VILÁŠEK, J. In: REKTOŘÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 81-87. ISBN 80-86119-83-1.

není možné odvrátit běžnou činností správních orgánů, orgánů krajů a obcí a složek integrovaného záchranného systému. Územní rozsah pro vyhlášení stavu nebezpečí se vztahuje na celý postižený kraj nebo jen na jeho vymezenou část. Časová účinnost vyhlášení tohoto krizového stavu je podmíněna nejdéle na dobu 30 dnů, prodloužení doby účinnosti je možné pouze se souhlasem vlády.²⁰

Druhým nevojenským krizovým stavem je nouzový stav, který je vyhlášen vládou nebo v případě nebezpečí z prodlení plní vyhlášovacím orgánem předseda vlády. Nouzový stav se vyhláší v případě živelných pohrom, ale také ekologických nebo závažných průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které svým charakterem značně ohrožuje životy, zdraví, majetkové hodnoty nebo vnitřní pořádek a bezpečnost země. Územní rozsah se v tomto případě vztahuje na celý stát nebo jeho část. Opět se vyhláší na dobu 30 dnů, kdy následné prodloužení této doby je možné pouze po předchozím souhlasu Poslanecké sněmovny.²¹

V pořadí třetím nevojenským krizovým stavem je stav ohrožení státu. Vyhlášovacím orgánem je parlament, který toto pověření plní na základě návrhu vlády jako bezodkladné opatření je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo její územní celistvost. Nebo také v případě přímého ohrožení demokratických základů České republiky. Stav ohrožení státu se zpravidla vyhláší pro celý stát nebo pro jeho část bez časového omezení jeho trvání.²²

Z výše zmíněného vychází i oficiální vyjádření Ministerstva vnitra České republiky, které krizovou situaci popisuje následovně, je to: „*situace v souvislosti se vznikem mimořádné události jako např. živelní pohromy, havárie a nehody velkého rozsahu, ohrožení demokratického zřízení, chodu hospodářství nebo základních lidských práv a svobod, ohrožení veřejného pořádku, narušení státních hranic migrační vlnou velkého rozsahu nebo při jiném rozsáhlém ohrožení životů, zdraví, majetku a životního prostředí, která přímo nesouvisí se zajišťováním obrany ČR před vnějším napadením.*

---

²⁰ Hasičský sbor České republiky: Krizové řízení. *Krizové stavy* [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx>

²¹ Tamtéž.

²² Tamtéž.

*Při nevojenské krizové situaci se vyhláší stav nebezpečí a nouzový stav. V případě ohrožení demokratických základů státu se vyhláší stav ohrožení státu.*²³

V závěru bychom měli zmínit i vojenské krizové situace. Hrivnák²⁴ hovoří o důležitosti Armády České republiky při plnění úkolů obrany státu za válečného stavu, v případě je-li Česká republika napadena nebo v případě, kdy je nutné plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Válečný stav se pro tyto účely vyhláší pro celé státní území s neomezenou časovou účinností. V tomto smyslu je nutné zmínit závazky České republiky, vycházející ze členství Severoatlantické aliance. Zejména se jedná o ustanovení článku 3 a 5 Severoatlantické smlouvy. Kdy článek 3 Severoatlantické smlouvy zavazuje všechny členské státy, aby individuálně i společně udržovaly a rozvíjely svou individuální a kolektivní schopnost vzdorovat ozbrojenému konfliktu. Ve smyslu článku 5 Severoatlantické smlouvy je brán ozbrojený útok proti kterémukoliv členu Severoatlantické aliance, jako ozbrojený útok proti všem jejím členským státům. Společné členské závazky jsou mimo jiné zakotveny i v Bezpečnostní strategii České republiky a ve Vojenské strategii České republiky, společně s plány v případě poskytování humanitárních a záchranných operací v zahraničí. V případě vojenských krizových situací na území České republiky je úkolem ozbrojených sil zabezpečit operace k ochraně vládou určených objektů důležitých pro obranu státu, provádění asistenčních operací na podporu Policie České republiky při zajišťování obrany státních hranic či pro potřeby plnění úkolů zajištění vnitřní bezpečnosti a pořádku. Mimo jiné je Armáda České republiky aktivována při operacích spojených s pracemi při pohromách nebo jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí.²⁵

Vhodné je také zmínit, že Armáda České republiky se pro účely podpory integrovaného záchranného systému aktivuje i za mimořádných událostí v době míru. Jednotky armády se v této souvislosti nasazují v součinnosti složek integrovaného záchranného systému, kdy je rozsah postižených osob větší než 1200. Doba působení

---

²³ Ministerstvo vnitra České republiky: Informační servis. *Nevojenská krizová situace* [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nevojenska-krizova-situace.aspx>

²⁴ HRIVNÁK, J. In: REKTOŘÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 59-64. ISBN 80-86119-83-1.

²⁵ Tamtéž, s. 60-61

v době míru by neměla přesáhnout časovou účinnost jednoho měsíce. Pouze ve výjimečných situacích a za souhlasu vlády se interval nasazení může prodloužit.²⁶

Jako příklad aktivování členů Armády České republiky pro potřeby podpory složky integrovaného záchranného systému, si můžeme uvést situaci z druhé poloviny dubna roku 2018, kdy se na území České republiky rozšířilo virové infekční onemocnění, latinského názvu *morbilli*, tedy spalničky. Situace byla nejmarkantnější v hlavním městě Praze. Z tohoto důvodu oslovila pražská zdravotnická záchranná služba armádu, jednalo se o reakci na nastalou situaci, jelikož několik desítek zaměstnanců záchranné služby museli kvůli kontaktu se spalničkami zůstat v izolaci. Proto byli z preventivních důvodů, příslušníci armády (polní nemocnice) povoláni k výpomoci, aby posílili počet výjezdů jednotek.²⁷

K celé situaci se vyjádřil i ředitel pražských záchranářů, Petr Kolouch, ten o povolání členů Armády České republiky, řekl: „*Výhoda pomoci od armády spočívá v tom, že jsou vojáci polní nemocnice dostatečně proočkovaní a mají vzdělání v oblasti poskytování zdravotnické péče. Oni budou poskytovat stejnou zdravotnickou činnost, jako poskytují v době svého civilního zařazení*“.²⁸

Na konec této kapitoly bychom si mohli uvést publikaci s názvem *Ochrana člověka za mimořádných událostí*²⁹, kde se přímo celá devátá kapitola věnuje tomu, jak se zachovat v případě mimořádné události. My si však jednotlivé kroky a doporučení analyzovat nebudeme, jelikož toto není hlavním cílem a předmětem předložené diplomové práce. Avšak můžeme si uvést motto knihy, které říká „*Připravený zřídka bývá zaskočen*“.³⁰ Respektive připravenost občanů a jejich vzdělávání ve sféře bezpečnosti podle platných krizových zákonů již koresponduje s cílem předložené diplomové práce.

---

²⁶ HRIVNÁK, J. In: REKTORÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 61-62. ISBN 80-86119-83-1.

²⁷ Ban. *Armáda proti spalničkám. Její zdravotníci jsou připraveni nahradit izolované pražské záchranáře*. In: *Česká televize: Domáci* [online]. ©26.04.2018 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2461402-armada-proti-spalnickam-jeji-zdravotnici-jsou-pripraveni-nahradit-izolovane-prazske>

²⁸ *Kvůli spalničkám bude pražským záchranářům pomáhat armáda*. In: *Lidovky.cz: Domov* [online]. ©25.04.2018 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kvuli-spalnickam-bude-prazskym-zachranarum-pomahat-armada-pa5-/zpravy-domov.aspx?c=A180425_112127_In_domov_lar

²⁹ MARÁDOVÁ, E. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 40 s. ISBN 978-80-86991-24-5.

³⁰ Tamtéž, s.1

2 VÝČET KRIZOVÉ LEGISLATIVY ČESKÉ REPUBLIKY

Obsahem druhé kapitoly předložené diplomové práce, jak je ze samotného názvu zřejmé, je výčet krizové legislativy České republiky. Jedná se o vymezení platných právních předpisů z oblasti krizové legislativy, které nám přibližuje *Úplné znění krizových zákonů č. 1226*³¹. Kdy se publikace věnuje krizovému zákonu, zákonu o integrovaném záchranném systému, zákonu o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a zákonu o státní pomoci při obnově území. Dané dílo mimo jiné obsahuje zákon o Hasičském záchranném sboru a zákon o požární ochraně. Dále zde nalezneme celkem 17 příslušných nařízení vlády a vyhlášek ke všem výše zmíněným zákonům. Při výčtu krizové legislativy budeme mimo jiné vycházet také ze souboru zákonů s názvem *Krizová legislativa*³², s účinností všech zákonů ke dni 31. 8. 2016.

Jak samotný název kapitoly předesílá, v této kapitole se seznámíme pouze s užším výčtem takových krizových zákonů (a vyhlášek), které jsou potřebné pro správné pochopení celkové koncepce diplomové práce. Nicméně souhrnný přehled krizové legislativy je mnohem širší a zasahuje do různých oblastí. Dle Antušáka³³ „*legislativně-právní prostředí krizového managementu ČR tvoří soubor ústavních zákonů (norem), základních zákonů (norem) a dalších zákonů a jiných norem.*“³⁴

Kdybychom si měli ve stručnosti uvést, kdy došlo k upevnění krizové legislativy, tak bychom se vrátili k 1. lednu 2016, kdy nabyl účinnosti nový zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky, tedy zákon č. 320/2015 Sb., dále byl k tomuto datu novelizován krizový zákon a zákon o požární ochraně.³⁵

---

³¹ *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky.* Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007- . ÚZ: úplné znění.

³² *Krizová legislativa (soubor zákonů).* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 405 s. ISBN 978-80-7380-627-9.

³³ ANTUŠÁK, E. *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, s. 255. ISBN 978-80-7357-488-8.

³⁴ Tamtéž, s. 255

³⁵ VAVERA, F. In: *Krizová legislativa (soubor zákonů).* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 5. ISBN 978-80-7380-627-9.

2.1 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

Výše zmíněný zákon z hlediska své povahy chápeme jako stěžejní zákon v oblasti krizové legislativy a krizového řízení. Patří do pomyslné první kategorie krizových zákonů. Ke kategorii krizového zákona se řadí i další platné právní akty, jako jsou nařízení vlády a vyhlášky. Konkrétněji se jedná o následující výčet:

1. Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon);
2. Vyhláška č. 75/2001 Sb., kterou se stanoví báňsko-technické podmínky pro zřizování, využití a ochranu důlních děl vybraných pro využití při krizových situacích pro uplatňování preventivních, technických a bezpečnostních opatření a provádění kontrol;
3. Vyhláška č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon);
4. Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury.³⁶

V samotném úvodu diplomové práce jsme si vytyčily osnovu předloženého díla, kde jsme zmínili, že krizovému zákonu (a zákonu o integrovaném záchranném systému) se budeme podrobněji věnovat v samostatné kapitole, přesněji v kapitole třetí, kde našim cílem bude vymezit povinnosti fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob, vycházejících právě z těchto zákonů. Není tedy z povahy věci nutné, abychom si daný zákon nyní blíže charakterizovali či jinak analyzovali, jelikož se mu budeme věnovat později. Nyní si pouze přiblížíme jednotlivé nařízení vlády a vyhlášky.

---

³⁶ *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky.* Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007- . ÚZ: úplné znění, s. 2.

Nařízením vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) nás zákonodárci poučují kupříkladu v § 6 o obsahu činnosti a složení bezpečnostní rady a krizového štábu kraje a obce s rozšířenou působností, jakou problematiku tato rada projednává a posuzuje, tedy co je v její kompetenci. V návaznosti na to § 7 popisuje složení bezpečnostní rady kraje. Další paragrafy se zaměřují na obsah a činnosti bezpečnostní rady obce s rozšířenou působností, obsah činnosti krizového štábu kraje a obce s rozšířenou působností. Skrze Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., nás zákonodárci seznamují také s náležitostmi krizového plánu, s plánem krizové připravenosti a všemi podrobnostmi vztahujícími se k tomuto tématu.³⁷

Vyhláškou č. 75/2001 Sb., kterou se stanoví báňsko-technické podmínky pro zřizování, využití a ochranu důlních děl vybraných pro využití při krizových situacích pro uplatňování preventivních, technických a bezpečnostních opatření a provádění kontrol, nám zákonodárci mimo jiné v § 2 charakterizují využití zvláštních důlních děl, která musí být vybrána tak, aby „svým umístěním a provedením zajišťovala ochranu osob před možným nebezpečím ohrožení života, např. vlivem živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie.“³⁸ Vyhláška se rovněž zaměřuje na bezpečnostní požadavky na zvláštní důlní díla a také na samotné zřizování zvláštních důlních děl a jejich udržování v bezpečném stavu.³⁹

Vyhláška č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), je vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, která nás seznamuje se situací, jak správně vykonávat péči o žáky v případě, že příslušný orgán státní moci vyhlásí stav nebezpečí nebo nouzový stav anebo stav ohrožení státu, a to za situace, kdy zákonní zástupci nemohou vykonávat péči o žáky. V tomto případě určené vzdělávací zařízení vykonávají po dobu nezbytně nutnou základní péči.⁴⁰

Nařízením vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury nás zákonodárci seznamují s problematikou kritické infrastruktury. Kde

---

³⁷ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 253-258. ISBN 978-80-7380-627-9.

³⁸ Tamtéž, s. 262

³⁹ Tamtéž, s. 262-263

⁴⁰ Tamtéž, s. 264-266

již v § 1 jsou vymezena průřezová kritéria pro určení prvku kritické infrastruktury, jimiž se dle § 1 písm. a) rozumí oběti s počtem 250 a více nebo více než 2 500 osob, kterým je nutné poskytnout hospitalizaci po dobu delší než 24 hodin. Dále dle § 1 písm. b) se jedná o takové prvky, které by měly ekonomický dopad s hospodářskou ztrátou pro stát vyšší než 0,5 % hrubého domácího produktu nebo dle § 1 písm. c) se jedná o subjekty jejichž poškození či jiné narušení by mělo dopad na veřejnost, kde by bylo nutné poskytovat nezbytné služby pro odvrácení nastalé situace, přičemž by na odvrácení dané nepříznivé situace bylo nutno závažného zásahu, aby se odvrátila každodenní hrozba postihující více než 125 000 osob. V příloze tohoto nařízení mimo jiné nalezneme i detailně zpracovanou přílohu, jejíž obsah je zaměřen na odvětvová kritéria pro určení prvku kritické infrastruktury. Zde byly mezi odvětvová kritéria vyčleněny následující oblasti zájmu jako je energetika, vodní hospodářství, potravinářství a zemědělství, zdravotnictví, doprava, komunikační a informační systémy, finanční trh a měna, nouzové služby a veřejná správa.⁴¹

2.2 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

U zákona o integrovaném záchranném systému budeme postupovat stejným způsobem jako u krizového zákona, blíže si charakterizujeme pouze příslušné nařízení vlády a vyhlášky, které jsou s tímto zákonem spjaté. Avšak samotný zákon č. 239/2000 Sb., si budeme detailněji analyzovat v následující kapitole předložené diplomové práce.

Doplňující právní akty k zákonu č. 239/2000 Sb., tvoří:

1. Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva;

---

⁴¹ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 267-272. ISBN 978-80-7380-627-9.

2. Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému;
3. Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.⁴²

Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právními osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva je dokument, jehož hlavní náplní je informovat v první řadě o pravidlech zapojování do mezinárodních záchranných operací. V § 1 nám zákonodárci vymezují formy zapojování do mezinárodních záchranných operací, mezi které patří například vysílání záchranné jednotky pro provádění záchranných operací, vysílání odborníků, poskytování humanitární pomoci aj. Nařízení se mimo jiné zaměřuje na oblast finančního a hmotného zabezpečení těchto operací, na poskytování a přijímání humanitární pomoci, organizování humanitární pomoci aj.⁴³

Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, je takovým právním aktem, který má za povinnost seznámit nás s bližším fungováním složek integrovaného systému při společném zásahu. Přičemž mezi základní složky patří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazeného do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky. Koordinací těchto složek se rozumí koordinace záchranných a likvidačních prací včetně řízení jejich součinnosti. Vyhláška obsahuje celkem sedm částí, sedmou částí se charakterizují závěrečná ustanovení. V první části se seznamujeme se zásadami koordinace složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu. Tato část je důležitá především z hlediska efektivní koordinace akce přímo v místě zásahu. Například v § 3 je charakterizována role velitele zásahu, hovoříme tedy o koordinaci na taktické úrovni. § 5 nám přibližuje organizaci členění místa zásahu, které se člení podle rozsahu mimořádné události a dle potřeb koordinace záchranných a likvidačních prací.

---

⁴² *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky.* Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007-. ÚZ: úplné znění, s. 2.

⁴³ *Krizová legislativa (soubor zákonů).* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 289-290. ISBN 978-80-7380-627-9.

Následující § 6 hovoří o koordinaci složek na operační úrovni, zde hovoříme o operačním a informačním středisku, kde za obsah, formu a aktuálnost informací odesílaných z místa zásahu zodpovídá velitel zásahu. § 7 - § 11 se zaměřuje na koordinaci složek na strategické úrovni (koordinace ministerstvem, hejtmanem, starostou obce s rozšířenou působností). Druhá část vyhlášky se vztahuje k zásadám spolupráce operačních středisek a základních složek integrovaného záchranného systému. Třetí část vyhlášky je věnována podrobnostem o úkolech operačních a informačních středisek. Mezi které dle § 13 patří zabezpečení obsluhu telefonní linky tísňového volání čísla 150, popřípadě obsluhu telefonní linky jednotného evropského čísla tísňového volání 112. K výčtu dalších úkolů můžeme přidat nutnost dokumentovat záchranné a likvidační práce, vyhlášovat odpovídající stupeň poplachu při prvotním povolání nasazování sil a prostředků složek na místo zásahu aj. Čtvrtá část se věnuje obsahu dokumentace integrovaného záchranného systému, způsobu zpracování dokumentace a podrobnosti a stupních poplachů poplachového plánu. Část pátá líčí zásady a způsob zpracování, schvalování a používání havarijního plánu kraje a vnějšího havarijního plánu. Pro odlišení těchto dvou havarijních plánů je vhodné říct, že havarijní plán kraje zpracovává hasičských záchranný sbor kraje pro řešení mimořádných událostí, pro které je charakteristické vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu. Vnější havarijní plán se zpracovává pro jaderné zařízení nebo pro objekty a zařízení, u kterých je riziko vzniku závažné havárie, zpracovávají ho tedy jednotlivá zařízení. Část šestá se zabývá zásadami způsobu krizové komunikace a spojením v integrovaném záchranném systému. Mimo jiné vyhláška obsahuje dvě přílohy. Příloha č. 1 nás seznamuje se způsobem zpracování havarijního plánu kraje, jedná se o jakýsi detailní plán pro samotné zpracování. Dále obsahuje přílohu č. 2, která se zaměřuje na způsob zpracování vnějšího havarijního plánu.⁴⁴

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva má za povinnost informovat o nezbytnostech, postupu při zřizování zařízení civilní ochrany. Zejména § 3 je zajímavý svým obsahem a propojeností s oborem andragogika, jelikož se zabývá odbornou edukací personálu, tedy osob pracujících v zařízeních, která jsou dle zvláštních předpisů vyčleněna jako zařízení civilní ochrany. V tomto případě je za

---

⁴⁴ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 291-302. ISBN 978-80-7380-627-9.

odborně připraveného (učeného) považován například zdravotník, chemik či laborant, průzkumník, který absolvoval nejméně 16 hodin teoretických příprav ve vzdělávacím zařízení Hasičského záchranného sboru České republiky a mimo jiné i 4 hodiny praktické přípravy v objektu zařízení civilní ochrany, a který jednou za 2 roky tuto přípravu ve stejném rozsahu opakuje. Jedná se tedy o vzdělávání, které vede k prohloubení jak teoretických, tak i praktických zkušeností daného jedince. Mimo jiné se v této vyhlášce seznámíme se způsobem informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení. K těmto účelům jsou klíčové informace poskytnuté hasičským záchranným sborem kraje. Informování probíhá zejména hromadnými informačními prostředky jako jsou například letáky, informační brožury, besedy s obyvateli či ukázky činnosti integrovaného záchranného systému aj. Část čtvrtá poskytuje detailnější popis způsobu provádění evakuace a navazující pátá část se zaměřuje na zásady postupu při poskytování úkrytů a způsob kolektivní a individuální ochrany obyvatelstva. Součástí vyhlášky jsou mimo jiné i přílohy. Příloha č. 1 je věnována věcným prostředkům pro zařízení civilní ochrany, příloha č. 2 obsahuje varovné signály včetně jejich akustického tvaru, příloha č. 3 popisuje zvláštnosti provádění evakuace v rámci povodňové ochrany a poslední příloha č. 4 je věnovaná zvláštnostem provádění evakuačních opatření v okolí jaderných zařízení.⁴⁵

Do kategorie ochrany obyvatelstva s návazností na již zmíněnou vyhlášku č. 380/2002 Sb., lze zařadit mimo jiné i povinnost občanské výchovy, na kterou byl kladen důraz zejména po vzniku samostatného Československa. Na tento fakt poukazuje ve své publikaci s názvem *Andragogika* i Beneš⁴⁶, který tvrdí, že „*Zájem nově vzniklé republiky se projevil v různých legislativních a organizačních opatřeních. Bylo založeno lidovýchovné oddělení na ministerstvu školství a národní osvěty. Prvním opatřením byl zákon č. 67/1919 Sb., o organizaci lidových kurzů občanské výchovy, jenž nařizoval povinnost pořádat kurzy občanské výchovy ve všech obcích. Prováděcí předpisy pak určují s tím spojenou povinnost zakládat tzv. osvětové sbory. Okresních osvětových sborů existovalo 230 v roce 1919, v roce 1926 jich bylo 559 ...*“⁴⁷. Na tomto citovaném

---

⁴⁵ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 310-323. ISBN 978-80-7380-627-9.

⁴⁶ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 31. ISBN 978-80-247-4824-5.

⁴⁷ Tamtéž, s. 31

příkladu jsme si mohli povšimnout vzájemného propojení andragogiky a zákonodárství, což kromě jiného koresponduje s tématem samotné diplomové práce.

2.3 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 241/2000 Sb., „*upravuje přípravu hospodářských opatření pro stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav ...*“.⁴⁸ Hospodářským opatřením pro krizové stavy se rozumí organizační, materiální či finanční (opatření) postupy přijímané především ministerstvem vnitra či jiným orgánem veřejné správy v době vyhlášení jednoho z krizových stavů za účelem zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb. A to zpravidla těch, bez kterých krizové stavy nelze efektivně překonat. V rámci Ministerstva vnitra se tato nezbytná opatření přijímají v první řadě v souvislosti se zajištěním výkonu státní správy, přičemž nesmíme opomenout i nutnost podpory činnosti Policie České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky. Realizace, koordinace a zpracování hospodářských opatření pro krizové stavy je plně v gesci pracoviště krizového řízení ministerstva, přesněji odboru bezpečnostní politiky. Spadá sem tedy zpracování koncepce hospodářských opatření pro krizové stavy včetně její aktualizace, zpracování plánu nezbytných dodávek aj. V § 5 se mimo jiné seznamujeme s rolí vlády v systému hospodářských opatření pro krizové stavy. Vláda v tomto úseku rozhoduje o regulačním opatření, o bezplatném použití státních hmotných rezerv a použití opatření systému hospodářské mobilizace. Pro potřeby předložené práce není nutné si daný zákon více analyzovat, jelikož není v oblasti našeho zájmu, tudíž toho, který byl uveden již v úvodu práce. Mohli bychom však ještě zmínit, že k zákonu č. 241/2000 Sb., se dále vztahuje i vyhláška č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, která se

---

⁴⁸ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 338. ISBN 978-80-7380-627-9.

zaměřuje na postup zpracování plánu nezbytných dodávek včetně obsahu daných plánů. Rovněž se vyhláška věnuje plánu opatření hospodářské mobilizace, včetně náležitostí na jeho vizuální podobu aj.⁴⁹

2.4 Zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou, ve znění pozdějších předpisů

Jak je již z výše uvedeného názvosloví zřejmé, budeme nyní krátce hovořit o zákonu, jehož oblast zájmu je státní pomoc při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou. Pro potřeby předložené práce si zákon nebudeme příliš analyzovat, pouze si vytyčíme hlavní body, které z dané legislativy vyplývají.

Zákon 12/2002 Sb., v § 2 odst. 1 vymezuje zásady poskytnutí státní pomoci, a to v případě *„Došlo-li k narušení základních funkcí území v důsledku živelní nebo jiné pohromy, která je mimořádnou událostí, na základě níž, byl vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, může stát poskytnout krajům, obcím, dalším právnickým osobám, s výjimkou právnických osob hospodařících s majetkem státu, a fyzickým osobám státní pomoc na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území.“*⁵⁰

Pro nás pro občany z tohoto zákona především vyvstává fakt, že bychom měli být srozuměni s tím, že státní pomoc je poskytnuta v případě, že o ni dotčená osoba (viz výčet osob z citace) požádá ministerstvo, které o jejím poskytnutí rozhoduje. Osoba musí být mimo jiné schopna prokázat, že vlastními prostředky není schopna obnovit svůj majetek, který primárně slouží k zabezpečení základních funkcí v území. Zákon se v následujících odstavcích věnuje podobě žádostí, které mají jinou strukturu a jiné náležitosti v případě, podává-li tuto žádost právnická osoba, fyzická osoba, podnikatel, kraj a obec. Například fyzická osoba je povinna ministerstvu přiložit k žádosti výpis z katastru nemovitostí (nesmí být starší než 3 měsíce), dokazující, že daná fyzická osoba

---

⁴⁹ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 338-348. ISBN 978-80-7380-627-9.

⁵⁰ *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky*. Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007- . ÚZ: úplné znění, s. 128.

je vlastníkem nemovitosti nacházející se na území postižené pohromou. Dále je nutné prokázat své dosažené příjmy za zdaňovací období bezprostředně předcházející kalendářnímu roku, v němž pohroma nastala. A to včetně příjmů plynoucích z dávek důchodového pojištění nebo nemocenského pojištění.⁵¹

2.5 Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Víšek⁵² popisuje Hasičský záchranný sbor České republiky jako sbor, jehož základním posláním je ochrana životů a zdraví obyvatel a jejich majetku před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Přesnější definice základního úkolu Hasičského záchranného sboru České republiky nalezneme v příslušném zákoně č. 320/2015 Sb., v § 1 odst. 1, který říká následující: „*Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.*“⁵³

Mimo jiné se Hasičský záchranný sbor podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky, a to prostřednictvím plnění a organizování úkolů požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Dalším úkolem tohoto bezpečnostního sboru je podílet se na civilním nouzovém plánování a krizovém řízení.

---

⁵¹ *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky.* Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007- . ÚZ: úplné znění, s. 128.

⁵² VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, s. 23. ISBN 978-80-7452-028-0.

⁵³ *Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky.* Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007- . ÚZ: úplné znění, s. 139.

3 PRÁVA A POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB A FYZICKÝCH OSOB VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZÁKONA O KRIZOVÉM ŘÍZENÍ A ZE ZÁKONA O INTEGROVANÉM ZÁCHRANNÉM SYSTÉMU

Z obsáhlého výčtu krizové legislativy a doplňujících právních předpisů se pro potřeby předložené diplomové práce zaměříme na práva a povinnosti právnických, ale i též fyzických osob, z pohledu zákona o krizovém řízení a zákona o integrovaném záchranném systému, se kterými jsme se seznámili již v předchozí kapitole. Jsou to dokumenty, kterým přikládáme vyšší míru pozornosti, a to z důvodu, který mimo jiné vychází i z cíle této diplomové práce, a tím je, že právě tyto zákony považujeme za stěžejní pro edukaci občanů v otázce bezpečnosti. Přesněji jak se my jako občané máme při mimořádných či krizových situacích chovat, obecně jak nás k danému chování vybrané zákony připravují, k čemu nás vedou, jak nás v tomto ohledu vzdělávají.

Jak již bylo řečeno, zákon o krizovém řízení i zákon o integrovaném záchranném systému jsme si analyzovali ve druhé kapitole předložené diplomové práce. Proto se nyní více zaměříme na obsah zákonů tak, aby byla dodržena koncepce této kapitoly.

Cílem kapitoly je poukázat na fakt, že v mnoha případech při vzniku nebo přetrvávání mimořádné nebo krizové situace je nutné, aby občané jednali dle vlastní zodpovědnosti a z vlastní iniciativy, která je podložena právě znalostí krizové legislativy nebo alespoň některých jejích důležitých částí tak, aby byli schopni ochránit své životy a zdraví a také životy a zdraví druhých lidí. O tom mimo jiné hovoří i Beneš, a to ve smyslu takovém, že stát po politickém převratu v roce 1989 činil takové kroky, kde „... se ve velké míře stáhl ze zodpovědnosti a přenechal vzdělávání dospělých především trhu, občanským iniciativám a vlastní zodpovědnosti a iniciativě občanů.“⁵⁴

Vlastní iniciativa by měla plynout i z toho, jaký máme sociální nadsled k řešení mezních situací, které nám život přináší. K tomu nám má posloužit tzv. sociální inteligence neboli schopnost orientovat se ve společenských vztazích a sociálním dění,

---

⁵⁴ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 34. ISBN 978-80-247-4824-5.

tak abychom viděli jejich obsah a formu. Sociální inteligence je mimo jiné spojena s přínosem práva do sociologických věd. Jedná se o jakýsi sociologický přístup k právu.⁵⁵

O vlastní iniciativě hovořil například i významný anglický filosof Thomas Hobbes ve svém díle *Leviathan* z roku 1651, kde pracuje s myšlenkou, že výklad práva by měl být na každém jedinci volný. Hovoří o liberálním výkladu práva, který jedinci ponechá volnost. Daný způsob výkladu práva ponechává každému jedinci možnost dělat to, co není zákonem vyloženě zakázáno. Přičemž ukládá jedinci povinnost právo znát.⁵⁶

3.1 Zákon o krizovém řízení

Zákon o krizovém řízení, tedy zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, je právní akt „*stanovující působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury a odpovědnost za porušení těchto povinností.*“⁵⁷

Mohly bychom v návaznosti na předchozí citaci uvést, že zákon o krizovém řízení (též nazývaný i krizový zákon) jest taková právní úprava, která se snaží plošně vymezit pojem vnitřní bezpečnosti České republiky a práva a povinnosti s tím spjaté. Pro potřeby předložené diplomové práce se nebudeme blíže zabírat celkovou strukturou daného zákona, jelikož je velmi obsáhlý a pojímá několik různých oblastí (působnost

---

⁵⁵ VEČEŘA, M. a M. URBANOVÁ. *Sociologie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s.22-23. ISBN 80-86898-72-5.

⁵⁶ HOBBS, T. *Leviathan, aneb, Látka, forma a moc státu církevního a politického*. Překlad Karel Berka. Praha: OIKOYMENH, 2009, s. 183-184. Knihovna novověké tradice a současnosti; sv. 47. ISBN 978-80-7298-106-9.

⁵⁷ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

ministerstev a jiných správních úřadů, působnost Ministerstva vnitra, orgány krajů, Hasičský záchranný sbor kraje, orgány obce s rozšířenou působností, ostatní orgány s územní působností – bezpečnostní rady a krizové štáby aj.).

3.1.1 Hlava pátá § 29 zákona o krizovém řízení – práva a povinnosti osob (právnícké osoby a podnikající fyzické osoby)

Hlava pátá § 29 zákona o krizovém řízení nás poučuje o situaci, kdy jsou právnícké osoby a podnikající fyzické osoby povinny na výzvu příslušného orgánu krizového řízení, podílet se na zpracování krizového plánu. Orgány krizového řízení jsou v České republice následující: vláda České republiky, ministerstva a ostatní správní úřady, Česká národní banka, orgány krajů, obcí a určené orgány s územní působností. Tyto vyjmenované orgány ve prospěch svého zřizovatele zabezpečují analýzu a vyhodnocení možných ohrožení jeho bezpečnosti. Zákonodárci nás mimo jiné seznamují s povinností zpracovávat plány krizové připravenosti, a to za předpokladu, že jde o právnícké osoby nebo podnikající fyzické osoby, u nichž vyplývá povinnost zpracovávat plány krizové připravenosti. Dalo by se tedy říct, že toto ustanovení vychází z obecné povinnosti právníckých a fyzických osob podílet se na přípravě na řešení krizových situací. Z toho mimo jiné vyplývá i to, že občané by měli znát výčet možných mezních situací (mimořádných situací či krizových stavů), měli by se tedy sami aktivně podílet na tom, aby byli v této problematice sečtělí.⁵⁸

Předmětné ustanovení je především zaměřeno na právnícké osoby a podnikající fyzické osoby, jejichž činnost pomáhá odstraňovat následky krizových situací nebo jejich následky zmírnit, nebo naopak mohou být samy zdrojem možného ohrožení neboli nebezpečí, které může v konečném důsledku vést ke vzniku krizových situací. V takovém případě nás z andragogického (výchovného) hlediska příslušné ustanovení poučuje o tom, že nás orgán krizového řízení může vyzvat, aby předmětné osoby poskytly informace či podklady, které umožní vypracovat postupy pro řešení krizových

---

⁵⁸ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 217-219. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

situací určitého typu a které budou následně implementovány do krizového plánu konkrétního orgánu krizového řízení.⁵⁹

Mimo to je nutné vědět, že právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba může být v krizovém plánu určena jako subjekt realizující některá krizová opatření. Například poskytnutí prostředků pro evakuaci, provádění stavebních prací, terénních úprav, odstraňování staveb, provádění zásobování zdravotnických, dětských a sociálních zařízení a ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a složek Integrovaného záchranného systému aj. Důležitou informací vyplývající z tohoto ustanovení je, že jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby povinny jednou za čtyři roky provést souhrnnou aktualizaci svého plánu krizové připravenosti.⁶⁰

„Dojde-li za krizového stavu k ohrožení života, zdraví nebo hrozí-li škody velkého rozsahu na majetku nebo životním prostředí, jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby povinny splnit úkoly, které jdou nad rámec opatření uvedených v krizových plánech, pokud jim tyto úkoly uloží hejtmán nebo starosta obce s rozšířenou působností nebo starosta obce.“⁶¹

3.1.2 Hlava pátá § 31 zákona o krizovém řízení – práva a povinnosti osob (fyzické osoby)

Z daného paragrafu vyplývá, že každá fyzická osoba pobývajíc na území České republiky má právo na získání nezbytných informací o připravovaných krizových opatřeních k ochraně života, zdraví a majetku. Vaníček⁶² upozorňuje na fakt, že se daný paragraf blíže nezmiňuje o právu právnických osob na nezbytné získání informací o připravovaných krizových opatřeních k ochraně života, zdraví a majetku. Vaníček v tomto kontextu vyslovuje otázku, co si máme představit pod slovy „nezbytné“, jelikož krizová opatření jsou ve svém konečném důsledku věcí veřejnou. My si to můžeme

---

⁵⁹ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 217-219. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

⁶⁰ Tamtéž, s. 217-219

⁶¹ Tamtéž, s. 217

⁶² Tamtéž, s. 232-233

vysvětlit tak, že měl zákonodárce na mysli takovou situaci, kdy by byly předem poskytnuty informace v takovém rozsahu a v detailním podání, které by ve svém důsledku mohly naopak životy, zdraví a majetek osob ohrozit, a to například jejich zneužitím. Zákon dále neuvádí, jakou formou se tyto informace poskytují. Můžeme tedy předpokládat, že se fyzická osoba do vyhledávání (získání) informací zapojí aktivně sama, například zvolí postup dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a požádá příslušný orgán o poskytnutí takové informace.

Z příslušného ustanovení pro nás dále vyplývá, že fyzická osoba je v době krizového stavu povinna plnit několik nezbytností. Máme-li tyto požadavky brát z andragogického hlediska, zákonodárci se nás tímto způsobem snaží „naučit“, co máme v případě vyhlášení krizového stavu dělat a jak se adekvátně a efektivně zachovat. Povinnost znát a být schopen aplikovat tyto shora dané instrukce nám mohou mnohdy zachránit životy, zdraví či náš majek. Měli bychom tedy brát velký zřetel na výčet následujících opatření, která pro nás ze zákona vyplývají, a kterými bychom se měli jako řádní občané České republiky řídit.

Nyní si uvedeme povinnosti fyzických osob v době vyhlášení krizového stavu:

- a) *uposlechnout výzvy oprávněných orgánů krizového řízení k zaevidování na stanoveném místě z důvodu uložení pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,*
- b) *hlásit v obci, v jejímž správním obvodu bude pobývat, přechodnou změnu pobytu na základě povinného hlášení podle § 6 odst. 2 písm. a) a § 14 odst. 4 písm. f),*
- c) *strpět omezení vyplývající z krizových opatření stanovených v době krizového stavu,*
- d) *vykonávat uloženou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc,*
- e) *poskytnou požadované věcné prostředky,*
- f) *zdržet se činností zakázaných krizovým opatřením vydaných na základě § 6 odst. 3.⁶³*

---

⁶³ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 232. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

Dle odst. 3 písm. c) je fyzická osoba za stavu nebezpečí, nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu povinna strpět všechna omezení vyplývající z přijatých krizových opatření. Omezení mohou mít podobu omezení svobody pohybu a pobytu, omezení svobody shromažďování, omezení svobody výkonu vlastnického práva, podnikání a výkonu hospodářské činnosti nebo zákazu výkonu nucených prací. Bylo by tedy vhodné, abychom se jako občané naučili tyto omezení respektovat a za dané krizové situace se dle nich i chovali. Na to svým způsobem reflektuje i Veteška⁶⁴, který si ve své publikaci klade otázku: „*Kdo jiný než uvědomělý člověk, kdy jindy než v dospělosti, jak jinak než vzděláním může napomáhat rozvíjet sebe i duchovní a demokratické hodnoty společnosti?*“⁶⁵ Protože právě andragogika je vědní disciplína zabývající se aktuálními otázkami spojenými s dospělými lidmi. Otázka bezpečnosti a způsobilosti rychle a efektivně jednat v době nastalé mimořádné události nebo krizové situace, je jedním z atributů, kterým by měl dnešní „moderní“ člověk oplývat. Když jedinec splňuje následující požadavky – být vzdělaný v problematice bezpečnosti, je potom připraven být ve společnosti prospěšným členem. V dnešní době by se dalo hovořit o jakési osvětě, která klade důraz na to, vědět jaká rizika a možná ohrožení plynou z každodenní lidské činnosti.

Zákonodárci nás též seznamují s faktem, že plnění výše uvedených povinností může fyzická osoba odmítnout, pokud by jejich plněním nějakým způsobem ohrozila jejich život, vlastní zdraví nebo zdraví jiných osob anebo pokud jsou ukládané povinnosti v rozporu se zákonem. To znamená, že tento pokyn ve své podstatě vychází z ustanovení, že „*nikdo nemůže být nucen k plnění něčeho, čím by ohrozil vlastní život nebo zdraví nebo život a zdraví jiných osob*“.⁶⁶

Dále bychom měli vědět, že pracovní obsah, rozsah a také místo prací v rámci pracovní povinnosti v době nouzového stavu a stavu ohrožení státu, stanoví fyzické osobě hejtman pracovním příkazem. Náležitosti pracovního příkazu jsou následující: jméno (popřípadě jména), příjmení, datum narození, bydliště, dále také den a místo nástupu do pracovní povinnosti, společně s poučením orgánu, který pracovní příkaz

---

⁶⁴ VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016, s. 262. ISBN 978-80-262-1026-9.

⁶⁵ Tamtéž, s. 262

⁶⁶ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 232-235. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

vydal. V případě, že fyzická osoba není ze zdravotních důvodů schopna pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc konat, doloží tuto skutečnost lékařským posudkem. Náklady spojené s provedením lékařské prohlídky včetně vypracování lékařského posudku hradí kraj, jenž příkaz k pracovní povinnosti vydal.⁶⁷

3.1.3 Hlava pátá § 32 zákona o krizovém řízení – práva a povinnosti osob (výjimky)

Výjimka se vztahuje na povinnosti poskytnutí věcných prostředků, na pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc pro osoby, kterým nelze tyto povinnosti uložit. Jedná se o fyzické osoby využívající výsady a imunity podle mezinárodního práva. Příslušný paragraf nás poučuje o tom, že v případě cizinců na našem území lze tyto povinnosti uložit jen pokud je mezinárodní smlouva schválena Parlamentem České republiky a vyhlášena ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv. Kromě osob s výsadami imunity dle mezinárodního práva, jsou od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci osvobozeny osoby ve věku do 18 let a od 62 let, osoby zdravotně nezpůsobilé k výkonu požadovaných druhů práce, dále osoby invalidní ve třetím stupni, poslanci a senátoři Parlamentu České republiky včetně členů vlády a v neposlední řadě sem patří i osoby, které by vystavily vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké. Zaměstnanci subjektu kritické infrastruktury, kteří se podílejí na zajištění funkce kritické infrastruktury jsou také osvobozeni od těchto povinností. Mezi další „osvobozené“ osoby patří ženy a osamělí muži pečující o dítě do 15 let věku, následně i těhotné ženy, ženy do konce třetího měsíce po porodu (jestliže se dítě nenarodilo mrtvé či nezemřelo nebo o něj žena nepečuje). Ženám lze uložit jen takovou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc, která není v rozporu se zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce, ve znění pozdějších předpisů. Nesmíme opomenout fakt, že osoby osvobozené od těchto povinností mohou na vlastní žádost poskytnout pomoc dobrovolnou.⁶⁸

---

⁶⁷ VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 232-236. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

⁶⁸ Tamtéž, s. 237

3.2 *Zákon o integrovaném záchranném systému*

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je zákon vymezující integrovaný záchranný systém České republiky, ustanovující jeho složky a působnost. Mimo jiné tento právní akt vymezuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události. Dále upravuje výčet práv a povinností právnických a fyzických osob při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení jednoho z krizových stavů (stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu).⁶⁹

Slovním spojením „integrovaný záchranný systém“ rozumíme koordinovaný postup jeho složek. Mezi jeho základní složky se řadí Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky. Základní složky se vyznačují efektivním systémem vazeb, pravidel spolupráce a koordinace na vysoké úrovni. Koordinace je zajištěna na pomezí záchranných i bezpečnostních složek státu, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací při účelné přípravě na mimořádné události.⁷⁰

Kdybychom si měli říct ve stručnosti něco málo k důvodu vzniku integrovaného záchranného systému, měli bychom zmínit, že jeho základy byly položeny již v roce 1993 jako potřeba nezbytné každodenní spolupráce hasičů, policie, zdravotníků a dalších složek při řešení mezních situací – mimořádných situací. Koordinovaná spolupráce byla vyžadována při událostech, jako je požár, havárie různého původce a charakteru, dopravní nehoda aj. Je nutné podotknout, že spolupráce výše zmíněných složek v nějaké formě fungovala vždy. Zavedení koordinace postupů byla nutná z důvodu, že byla mezi jednotlivými složkami odlišnost v pracovní náplni a pravomocích jednotlivých složek. Hlavní páteří se v návaznosti na přijetí zákona o integrovaném záchranném systému stal Hasičský záchranný sbor České republiky.

---

⁶⁹ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 273. ISBN 978-80-7380-627-9.

⁷⁰ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Integrovaný záchranný systém* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>

Klíčová pravomoc z tohoto postu plynoucí je taková, že zasahuje-li na místě zásahu více složek integrovaného záchranného systému, na místě zásahu většinou velí příslušník Hasičského záchranného sboru České republiky. Ten řídí součinnost složek a koordinuje záchranné a likvidační práce. Operační a informační středisko integrovaného záchranného systému (které je také v gesci Hasičského záchranného sboru České republiky) povoluje a nasazuje potřebné síly a prostředky jednotlivých složek integrovaného záchranného systému. Nastane-li krizová situace závažnějšího charakteru, přebírá pravomoc koordinace Ministerstvo vnitra a krizové orgány krajů, kde na strategické úrovni rozhoduje o dalších krocích při řešení nastalé události.⁷¹

3.2.1 Práva a povinnosti právnických a fyzických osob při mimořádných událostech

Zákon č. 239/2000 Sb., se v § 23 a § 24 věnuje právům a povinnostem, které plynou pro právnické osoby, fyzické osoby a podnikající fyzické osoby při mimořádných událostech. My si v následujícím textu jednotlivá práva a povinnosti přiblížíme.

Práva a povinnosti vyplývající z § 23 výše zmíněného zákona o integrovaném záchranném systému, pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby při mimořádných událostech jsou následující:

1. Je-li z rozhodnutí krajského úřadu konkrétní právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba zahrnuta do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu, je tato osoba povinna bezplatně poskytnout a aktualizovat veškeré požadované podklady, pro tvorbu těchto plánů. Dále je tato osoba povinna zajistit svým zaměstnancům dotčených předpokládanou mimořádnou událostí opatření uvedená v § 24 odst. 1 písm. b) tohoto zákona. Mezi opatření patří:
  - I. zajistit informování o hrozících mimořádných událostech a s tím spojených plánovaných opatření;
  - II. zabezpečit evakuaci, varování, ukrytí;

---

⁷¹ Hasičských záchranný sbor České republiky. *Integrovaný záchranný systém* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>

- III. zajistit organizování záchranných prací;
  - IV. zabezpečit organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci.
2. Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby jsou v kontextu se záchrannými a likvidačními pracemi (včetně jejich přípravy), povinny:
- I. na přímou výzvu velitele zásahu, starosty obce nebo prostřednictvím operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému poskytnout osobní nebo věcnou pomoc;
  - II. strpět vstup osob na pozemky a do staveb, kde je nutné vykonat záchranné likvidační práce, terénní úpravy či odstranění staveb při použití nezbytné techniky, pokud jsou tyto osoby vlastníky nebo uživateli nemovitostí;
  - III. strpět lokalizování zařízení systému varování a vyrozumění, které mají ve vlastnictví včetně umožnění přístupu k těmto důležitým atributům pro účely používání, kontroly, údržby a oprav;
  - IV. je-li vlastník majitelem stavby určené pro civilní ochranu, musí při užívání těchto nemovitostí dbát na to, aby nedošlo ke změně charakteru této stavby, a to ve vztahu k jejímu primárnímu účelu, tedy stavbě civilní ochrany;
  - V. je-li právnícká nebo fyzická osoba provozovatelem mateřské školky, sociálního nebo odborného zařízení, je povinna zabezpečit ochranné masky, dětské ochranné vaky, dětské ochranné kazajky, ochranné oděvy, filtry pro ochranu dýchacích cest a ochranu pro povrch těla.⁷²

---

⁷² *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 282-283. ISBN 978-80-7380-627-9.

Práva a povinnosti vyplývající z § 24 výše zmíněného zákona o integrovaném záchranném systému, pro právnické osoby, fyzické osoby a podnikající fyzické osoby při mimořádných událostech jsou následující:

1. Dojde-li k mimořádné události v důsledku závady či jiné havárie spojené s provozem technických zařízení a budov či při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami (§ 3 až 5 zákona č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 352/1999 Sb.) a to při jejich přepravě či nakládání s nebezpečnými odpady, je vlastníkem, správcem nebo uživatelem (právnická nebo podnikající fyzická osoba) uvedených budov, zařízení, látek nebo odpadů, povinna:
  - I. podílet se na přípravě záchranných a likvidačních prací, mimo jiné je také povinna podílet se na zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu tím, že na vyžádání hasičského záchranného sboru kraje poskytne požadované informace (informace o zdroji rizik, pravděpodobných následcích havárií včetně způsobů jejich likvidace, možných negativních účincích na obyvatele a životní prostředí);
  - II. vůči svým zaměstnancům zajistit informování o hrozících mimořádných událostech, zajistit prostředek varování, zabezpečit evakuaci těchto osob (popřípadě ukrytí), organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci.

2. Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba v jejímž zařízení došlo k havárii je povinna:
  - I. neprodleně provést záchranné a likvidační práce;
  - II. neprodleně ohlásit havárii místně příslušnému operačnímu a informačnímu středisku integrovaného záchranného systému, včetně neprodleného informování o nastalých skutečnostech bezprostředně ohrožené obce;
  - III. podílet se na varování osob, které byly ohroženy havárií;
  - IV. poskytnout veliteli zásahu v místě havárie veškeré informace o skutečnostech, které by mohly následně ohrozit životy nebo zdraví osob provádějících zásah, včetně poskytnutí takových informací

o skutečnostech, které by mohly ve stejném rozsahu ohrozit ostatní obyvatelstvo (informacemi se nyní rozumí skutečnosti o výbušninách, zdrojích ionizujícího záření, nebezpečných chemických látkách, dravých či nebezpečných zvířatech);

- V. spolupracovat při odstraňování následků havárie se zasahujícími složkami integrovaného záchranného systému, správními úřady a orgány krajů a obcí;
- VI. finančně reparovat (uhradit) příslušnému krajskému úřadu nebo složkám integrovaného záchranného systému náklady spojené s věcné a osobní pomoci, s likvidačními pracemi a se škodami prokazatelně vzniklými v důsledku vzniku havárie;
- VII. dle pokynů příslušných správních úřadů zabezpečit asanační (obnovující) práce;
- VIII. zabezpečit likvidaci odpadů, které vznikly v důsledku havárie nebo v důsledku jejího zneškodňování;
- IX. učinit součinnost při vypracování souboru podkladů (dokumentací) o záchranných a likvidačních pracích.⁷³

Práva a povinnosti vyplývající z § 25 výše zmíněného zákona o integrovaném záchranném systému, pro fyzické osoby jsou následující:

1. Fyzická osoba pobývající na území České republiky má právo na informace (viz informace z podkapitoly 3.1.2 předložené diplomové práce) o prostředcích k zabezpečení ochrany obyvatelstva.
2. Fyzická osoba je povinna:
  - I. strpět omezení vyplývající z bezpečnostních opatření stanovených při mimořádné události včetně všech omezení, která byla nařízena velitelem zásahu při provádění záchranných a likvidačních prací;

---

⁷³ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 283-284. ISBN 978-80-7380-627-9.

- II. na výzvu starosty obce nebo velitele zásahu poskytnout osobní nebo věcnou pomoc;
- III. strpět vstup osob provádějících záchranné a likvidační práce na pozemky a do staveb, kde je nutné vykonat záchranné likvidační práce, terénní úpravy či odstranění staveb při použití nezbytné techniky, pokud jsou tyto osoby vlastníky nebo uživateli nemovitostí;
- IV. poskytnout veliteli zásahu v místě havárie veškeré informace o skutečnostech, které by mohly následně ohrozit životy nebo zdraví osob provádějících zásah, včetně poskytnutí takových informací o skutečnostech, které by mohly ve stejném rozsahu ohrozit ostatní obyvatelstvo (informacemi se nyní rozumí skutečnosti o výbušninách, zdrojích ionizujícího záření, nebezpečných chemických látkách, dravých či nebezpečných zvířatech);
- V. strpět lokalizování zařízení systému varování a vyrozumění, které mají ve vlastnictví včetně umožnění přístupu k těmto důležitým atributům pro účely používání, kontroly, údržby a oprav;
- VI. je-li vlastník majitelem stavby určené pro civilní ochranu, musí při užívání těchto nemovitostí dbát na to, aby nedošlo ke změně charakteru této stavby, a to ve vztahu k jejímu primárnímu účelu, tedy stavbě civilní ochrany.

3. Plnění povinností uvedených ve druhém bodě může fyzická osoba odmítnout, a to v případě, že by tím ohrozila svůj život nebo své zdraví nebo život a zdraví jiných osob.⁷⁴

V přechozích odstavcích byly několikrát zmíněny pojmy věcná pomoc a osobní pomoc. Proto by bylo vhodné blíže si je charakterizovat. Věcná pomoc je v § 2 písm. g) zákona o integrovaném záchranném systému definována jako „poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce; věcnou pomocí se rozumí i pomoc

---

⁷⁴ Krizová legislativa (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 284. ISBN 978-80-7380-627-9.

poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce“.⁷⁵ Oproti tomu osobní pomoc je dle § 2 písm. h) zákona o integrovaném záchranném systému vymezena jako „*činnost nebo služba při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; osobní pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce*“.⁷⁶

V návaznosti na tyto pojmy je nezbytné uvést též výjimky k poskytnutí věcné nebo osobní pomoci, které jsou obsaženy v § 26 analyzovaného zákona. Kde jsou od této povinnosti osvobozeny osoby požívající výsady a imunity podle mezinárodního práva. Dále jsou od osobní pomoci osvobozeny osoby ve věku do 18 let a od 62 let, osoby zdravotně nezpůsobilé k těmto činnostem, osoby invalidní ve třetím stupni. Další skupinou osob osvobozených od povinnosti poskytnout osobní pomoc jsou poslanci a senátoři Parlamentu České republiky, členové vlády. Dále osoby, které by se poskytnutím osobní pomoci vystavili vážnému ohrožení své vlastní osoby nebo osoby blízké. Nicméně osoby zcela osvobozené od osobní pomoci mohou poskytnout dobrovolnou pomoc.⁷⁷

3.3 Kulturně-právní výchova (kulturní andragogika)

Palán⁷⁸ popisuje koncept olomoucké integrální andragogiky, která má být jakýmsi nástrojem pro komplexní pomoc člověku s integrací do společnosti, ve které žije. Jako jednu z aplikovaných disciplín uvádí kulturní andragogiku, jejímž předmětem je pomoc člověku při vrůstání do kultury. Zde bychom mohli vidět určitou spojitost mezi

---

⁷⁵ *Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016, s. 273. ISBN 978-80-7380-627-9.

⁷⁶ Tamtéž, s. 273

⁷⁷ Tamtéž, s. 284-285

⁷⁸ PALÁN, Z. a T. LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 52-53. ISBN 978-80-86723-58-7.

vzděláváním se v oblasti krizové legislativy, kdy se právě skrze tyto právní akty občané snaží vrátit do kultury, do které se narodily. Jedná se o tzv. proces enkulturace. Člověk je tedy vychováván a vzděláván k tomu, aby byl schopný zákony správně chápat a interpretovat a adekvátně se dle jejich direktiv chovat.

Právní výchovu definuje Palán⁷⁹ v souvislosti se vzděláváním dospělých jako „*součást občanského vzdělávání, která je zaměřena na vytváření právního vědomí občanů*“. Jak jsme již dříve uvedli Palán se též zabývá otázkou kulturní andragogiky, kterou bychom pro předloženou diplomovou práci mohli vnímat jako stěžejní andragogickou disciplínu, která se zaměřuje na kulturně-výchovnou činnost, kterou lze následně aplikovat v několika oblastech, například ve výchově, vzdělávání, socializaci, enkulturaci. Objektem kulturní andragogiky je jistě kultura. Pro účely předložené diplomové práce bychom kulturu mohli chápat jako komplexní souhrn morálně-právních struktur, které mají vliv na to, jak se dokážeme začlenit do společnosti. V tomto ohledu je právní výchova ovlivněna tím, v jaké společnosti žijeme, jaké společenské normy tato společnost vyznává. Chování charakteristické pro každou specifickou kulturu vytváří tzv. kulturní vzorec, který se následně odráží ve veškerém našem chování a konání. Právní výchova a právní vzdělávání dospělých je součástí kultury a jejím obrazem na konkrétním stupni vývoje dané společnosti. Kulturně-výchovné působení se projevuje mimo jiné i přijímáním kulturních hodnot. V našem případě by se dalo hovořit o přijímání kulturně-právních hodnot, které je nutné znát pro případ, kdy budeme postihnuti mimořádnou událostí nebo krizovou situací, a kdy od nás bude vyžadováno přijímat takové povinnosti, které budou nezbytné pro odvrácení následků spojených s událostmi nežádoucího (negativního) charakteru.⁸⁰

Máme-li uchopit krizovou legislativu České republiky z pozice subjektu zprostředkujícího vzdělání v této oblasti včetně toho, jak se chovat za mimořádných událostí nebo v době vyhlášení krizového stavu, mohli bychom zařadit tuto problematiku do oblasti kulturní andragogiky, která společně s bezpečnostní osvětou a kulturní výchovnou působí na dospělé jedince jako integrační prvek.⁸¹

---

⁷⁹ Andromedia.cz. *Právní výchova* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/pravni-vychova>

⁸⁰ PALÁN, Z. a T. LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 62-65. ISBN 978-80-86723-58-7.

⁸¹ Tamtéž, s. 64

3.4 Právní vzdělávání jako forma aktivního občanství

Předmětem andragogiky je celoživotní vzdělávání, kde vedle celoživotního vzdělávání hraje významnou roli i učení se dospělých v celé jeho šíři. V tomto případě máme na mysli druh intencionálního učení, tj. takové učení, které je organizované samotným dospělým, též nazývané jako autodidaktika. Kdybychom tento druh učení měli propojit s tématem předložené diplomové práce, mohli bychom říct, že cílem vzdělávání se v právním prostředí, pro naše účely v prostředí krizové legislativy, by mělo být cílem každého dospělého jedince tak, aby byl připravený na povinnosti, které mu ukládají krizové zákony včetně práv, která těmito legislativními akty nabývá.⁸²

Aktivní občanství se vyznačuje znalostmi, dovednostmi a postoji, jež jedinec využije při participaci občana ve veřejném životě, ale také v situacích, kdy využívá svá voličská práva aj. Aktivní občanství se často projevuje jako informální učení právě skrze řešení praktických problémů ve společnosti. Též si pod těmito problémy můžeme představit i řešení malých či středně velkých mimořádných událostí, které vyvstávají z každodenní lidské činnosti. Tuto problematiku podrobněji analyzuje dokument nazvaný *Vzdělávání pro aktivní občanství v Evropské unii* (Lucemburk: OPOCE, 1998). Občanské a sociální kompetence jsou hlavním předpokladem participace jednotlivce na občanském životě, který má vliv na efektivní rozvoj celoživotního učení jedince. Učení se občanství přináší poznatky z mnoha oblastí, například historie, kultury, ale také pro nás klíčové oblasti, a to práva. Naproti tomu učení se skrze občanství se odvíjí od informálního učení, kde je tento proces učení založen na praktických každodenních zkušenostech jednotlivců z jejich života. Kdybychom měli toto téma ukončit, bylo by vhodné na závěr sdělit, že namísto tradiční politické osvěty nastupuje v dnešní společnosti do popředí myšlenka (požadavek) učícího se aktivního a zodpovědného občana. Tato myšlenka je i myšlenkou předložené diplomové práce, myšlenka, že skrze právní vzdělávání se, se občan stane aktivním a zodpovědným občanem připraveným na události, které mohou mít v jeho životě mimořádný, ale i krizový charakter.⁸³

---

⁸² BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 56. ISBN 978-80-247-4824-5.

⁸³ VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016, s. 134-136. ISBN 978-80-262-1026-9.

3.5 Zahraniční pohled na kulturně-právní výchovu občanů

Nyní se můžeme odkázat na příspěvek paní Viery Prusákové, který publikovala v časopise *The New Educational Review*, což je časopis založený vzdělávacími fakultami České republiky, Polska a Slovenska. Jedná se o následující vzdělávací instituce: Ostravská univerzita (Česká republika), Slezská univerzita v Katovicích (Polsko), Univerzita Mateja Bela v Banské Bystrici (Slovensko). Hlavní sídlo redakční rady se nachází na Pedagogické fakultě na Polské univerzitě ve Slezsku. Periodikum se vydává jako odkaz myšlenek profesora Bogdana Suchodolského. Prusáková⁸⁴ v úvodu poukazuje na jev dnešní společnosti, který se podle ní vyznačuje tím, že vzdělávání dospělých se v posledních letech intenzivně rozvíjí, jelikož roste i samotný význam vzdělávání dospělých jako celku. Dále Prusáková popisuje kontinuitu celoživotního vzdělávání, které se mimo jiné pojí s myšlenkou předložené diplomové práce, tedy toho, že člověk se vzdělává skrz platnou legislativu prakticky celý život, jelikož zákony a jiné právní akty se aktualizují, novelizují, doplňují či rozšiřují. Autorka článku poukazuje na fakt, že důraz na celoživotní vzdělávání jedince se prolíná jak do vertikální polohy, tedy že k učení dochází v každém věku jedince, tak i do horizontální polohy, kam řadíme právě celoživotní vzdělávání.

Prusáková⁸⁵ dále rozděluje andragogiku do tří základních sfér, jenž jednou z nich je i výchova dospělých ve volném čase (viz Dánsko a jejich systém domobrany, kterému se věnujeme v 5. kapitole předložené práce), tu řadí do kategorie kulturně-veřejné andragogiky. My jsme si již kulturně-právní výchovu charakterizovali ve třetí kapitole předložené práce. Nyní tedy můžeme vidět propojenost mezi andragogickou vědou a nutností orientovat se v kulturně-právním prostředí. Pro naše účely to je orientace se v kulturně-právním prostředí vztahujícím se k problematice ochrany obyvatelstva, především k právům a povinnostem právnických osob a fyzických osob v době nastalé mimořádné události či krizové situace, anebo v době přípravy na tyto možné negativní situace.

---

⁸⁴ PRUSÁKOVÁ, V. The Andragogical Base for the Analysis of Educational Needs. *The New Educational Review*, 2010, vol. 22, no. 3-4, p. 315. ISSN 1732-6729.

⁸⁵ Tamtéž, p. 320-321

V tomto kontextu, tedy nutnosti být schopný adekvátně plnit své občanské povinnosti, které nám legislativa (krizová legislativa) ukládá, můžeme hovořit o sociální andragogice, která by měla jednotlivce vést k převzetí určitých sociálních rolí, díky nimž dosáhne zlepšení v oblasti sociálních vztahů. Protože při dosažení sociální zralosti se jedinec stává solidárnějším občanem.⁸⁶

Prusáková⁸⁷ uvádí, že předmětem kulturně-veřejného (právního) andragogického výzkumu je i také specifikace andragogické otázky, která se týká kulturního a veřejného vzdělávání dospělých. Což jak ze samotného kontextu vyplývá, se shoduje s myšlenkou předložené diplomové práce. Protože předmětem kulturní andragogiky je pomoci dospělým s enkulturací, tzn. pomoci jim v procesu adaptace na stávající, ale i měnící se podmínky společnosti, které mají vliv na kultivování každého z nás. Mohli bychom tedy říct, že vztah mezi vzděláváním a kulturou je velmi zajímavý. Mísí se tu vzdělávací vliv v oblasti kultury s kulturně-veřejnými aktivitami, které vykonáváme, s čímž se pojí i různé společenské aktivity a způsoby trávení volného času. Kulturně-právní vzdělanost odráží aspekt rozvoje společnosti, kdy je nutné brát v potaz, že je jedná o aspekt dynamický, měnící se vlivem mnoha jiných subjektů, jako jsou například politická situace, ekonomická situace, hospodářská situace země aj.

Navážeme-li volně na předchozí text, můžeme se dále zaměřit na sociologii práva, přesněji na sociologickou jurisprudenci (jurisprudence je věda zkoumající právo z různých hledisek). Sociologickou jurisprudencí se zabýval i americký právník a profesor Harvardovy univerzity, Roscoe Pound (1870-1964). Právě Pound přišel s tvrzením, které vymezuje právo jako společenskou kategorii, jejímž prostřednictvím má docházet k uspokojení sociální potřeby, nároků a požadavků, které jsou na nás jako občany kladeny. Pound tyto tzv. sociální potřeby viděl jako nutné požadavky dané existencí civilizované společnosti. Následně by tyto požadavky a nároky měly přispět k systematickému uspořádání lidského chování, které by zrcadlily politicky organizovanou společnost. Pro naše účely bychom tuto Poundovu myšlenku mohli aplikovat do potřeby občanů žijících v moderním civilizovaném světě, edukovat se

---

⁸⁶ PRUSÁKOVÁ, V. The Andragogical Base for the Analysis of Educational Needs. *The New Educational Review*, 2010, vol. 22, no. 3-4, p. 325. ISSN 1732-6729.

⁸⁷ Tamtéž, p. 325-326

a stále se rozvíjet v problematice znalosti zákonů (pro naše účely krizových zákonů), což by vedlo k záměrnému rozvoji společnosti.⁸⁸

Na výše zmíněný text bychom mohli reagovat tezí, že „celoživotní učení jako proces adaptace na měnící se podmínky ekonomiky, techniky a společnosti se stává předpokladem pro trvalý rozvoj osobnosti a zahrnuje formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální vzdělávání/učení“⁸⁹ V našem pojetí práce je pro nás důležitý fakt, že člověk by měl během jakékoliv formy vzdělávání reagovat i na měnící se podmínky. Proto je tedy vzdělávání občanů skrze legislativu také určitou formou celoživotního vzdělávání, jelikož legislativa se mění, aktualizuje, doplňuje a je tudíž nutné na tyto změny reagovat, být na ně připraven a přijmout z toho fakta pro nás plynoucí. Tzn. pokud se legislativa změní v té části, která nás přímo zavazuje k nějakým krokům nebo povinnostem, je nutné, abychom si tyto změny nastudovali a naučili se je aplikovat v praxi. Protože jedině připravený člověk je schopen zvládat krajní životní situace tak, aby škody a následky odvrátil.

---

⁸⁸ VEČEŘA, M. a M. URBANOVÁ. *Sociologie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 74-75. ISBN 80-86898-72-5.

⁸⁹ VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008, s. 13. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1770-8.

4 VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ OBČANŮ ČESKÉ REPUBLIKY PŘI PŘÍPRAVĚ NA KRIZOVÉ SITUACE

Cílem čtvrté kapitoly předložené diplomové práce je výchova a vzdělávání občanů v oblasti bezpečnosti, tedy v oblasti připravenosti a informovanosti o možném vzniku krizových situací. V předešlé kapitole jsme si tuto problematiku přiblížili z pohledu krizové legislativy a nyní by bylo vhodné uvést další formy vzdělávání se v oblasti bezpečnosti.

Ministerstvo vnitra prostřednictvím generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky v naplňování svých úkolů, usiluje o maximální využití všech vhodných forem k informování obyvatelstva o vzniku mimořádných událostí a také o správních postupech v případě ohrožení životů, zdraví a majetku obyvatel. Proto právě v oblasti bezpečnosti a jeho vzdělávání vyvíjí řadu aktivit, které jsou zaměřené na přímé působení na obyvatelstvo a na jeho přípravu v případě ohrožení. Tyto aktivity se promítají například do podpory výuky předemtné problematiky, a to na všech typech škol, tvorbou tzv. edukativních projektů.⁹⁰

4.1 *Preventivně výchovná činnost a její základy na našem území*

Osvěta obyvatelstva v problematice bezpečnosti se po druhé světové válce stala součástí propagace v bývalém Československu. Požární ochrana se začlenila do role významného atributu v přípravě občanů k civilní obraně, kde se v samostatném odborném vzdělávání zařadila požární ochrana do organizovaného vzdělávání, které se každoročně zaměřovalo na edukaci jiné části obyvatelstva. Povinná příprava obyvatel se

---

⁹⁰ ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 7.

propojovala s nespočtem propagačních akcí pro veřejnost, ale také s aktivitami pro školy a školky. Požární ochrana se v této době prezentovala mimo jiné jako odborné instruktáže pro různé zájmové skupiny. Na všech těchto vzdělávacích akcích se podílely jak dobrovolné požární jednotky, tak i jednotky profesionálů. Jednou z forem edukace obyvatelstva a předávání informací v této problematice byla i výuka v oblasti ochrany člověka. Tento vzdělávací modul byl aplikován v letech 1973 až 1991 na základních a středních školách, který během své existence prošel řadou změn. V této historické sekvenci se jednalo o výuku povinného předmětu, který nesl název branná výchova. Nicméně po zrušení tohoto povinného předmětu se problematice ochrany člověka za mimořádných událostí (včetně první pomoci), na většině škol nevěnovala přílišná pozornost. Změna přišla až po roce 1989, kdy nastal zlom v pohledu na chápání nutnosti edukace v civilní ochraně. Do roku 1989 byla tato povinnost v rukou státu, avšak v následujících letech společně s významnými společenskými změnami došlo k tomu, že oblast ochrany obyvatelstva se přesunula do rukou samotných obyvatel. Od té doby se hovoří o povinnosti a spoluodpovědnosti občanů za svoji ochranu. A právě od této doby vstupoval do popředí požadavek připravit občany na možný vznik mimořádných událostí, včetně způsobů jejich zvládnání. Výkonná moc státu zvolila jako nejefektivnější formu přípravy občanů (žáků) přímo na školách. V roce 2011 byl k systémovému řešení preventivně výchovné činnosti v rámci Hasičského záchranného sboru České republiky vydán *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky*, stanovující funkce koordinátora preventivně výchovné činnosti, a to z důvodu, aby byl zabezpečen jednotný postup při realizaci edukace v oblasti civilní ochrany.⁹¹

4.2 Podpora výuky na základních a středních školách

Aby byl občan České republiky aktivní ve vzdělávání se v krizové legislativě, respektive aktivní v tom, vědět jaké povinnosti a práva máme při vzniku mimořádných

---

⁹¹ ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 4-5.

událostí či krizových stavů, je vhodné, aby se občané již ve svém útlém věku seznámili se základy těchto mezních situací. Je tedy více než potřebné mít v osnovách zařazenou tuto problematiku, a to na všech úrovních našeho vzdělávacího systému. Protože jedině člověk, který je k těmto věcem veden již od svého dětství, je schopen se v mimořádných situacích chovat efektivně a být ochotný dále se aktivně vzdělávat v oblasti bezpečnosti, civilní ochrany a krizové legislativy pro případ, že by bylo nutné aktivně se zapojit na eliminaci následků vzniklých negativních jevů.

Děti a školní mládež by proto měly být jakousi cílovou skupinou, která je nejvíce ovlivnitelná. Z tohoto důvodu je výchova a vzdělávání pro tuto skupinu řešena a aplikována v rámci výuky na základních a středních školách. Průběh, obsah a rozsah předávaných informací lze pro tyto potřeby přizpůsobit příslušnému věku cílové skupiny, tedy dětí a mládeže. Jelikož školní výuka umožňuje opakování, vede tento způsob vzdělávání k utvrzování informací. Například formou testů, her, projektů či praktických činností. Mimo jiné je možné využít i další formy sdělování nových poznatků a informací, například skrze média, internet, besedy, projekty aj. Významnou roli zde také hrají různé druhy zájmových kroužků jako je kroužek mladý hasič. Je nutné zmínit, že pro dosažení adekvátních výsledků je nezbytné neustále opakovat a utvrzovat získané informace. Tento aspekt je aplikovatelný pouze vzdělávacím systémem. Z tohoto důvodu se Hasičský záchranný sbor České republiky primárně zaměřuje na výuku a edukaci v oblasti ochrany obyvatelstva na základních a středních školách. Přičemž obsahové zaměření a druhy preventivně výchovné činnosti na úseku ochrany obyvatelstva vychází ze současných legislativních norem.⁹²

V roce 1999 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pokyn k začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů. Tento pokyn byl již v roce 2003 aktualizován v součinnosti s Ministerstvem vnitra. Nahrazen byl *Pokynem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 12 050/03-22 ze dne 4. března 2003*, na jehož základě se do učebních osnov základních, středních a vyšších odborných škol, zařazuje tematika „*Ochrany člověka za mimořádných událostí*“. Společně s tímto krokem byla vydána i příručka pro učitele základních

---

⁹² ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 6-7.

a středních škol, která nese stejný název jako samotný předmět, tedy *Ochrana člověka za mimořádných událostí*⁹³. Z uvedené publikace vyplývá nutnost zařazení výuky v oblasti ochrany obyvatelstva v rozsahu nejméně šesti vyučovacích hodin ročně, v každém ročníku, a to na základě rozhodnutí ředitele samostatně, nebo v rámci souvisejících předmětů dle platných učebních dokumentů. Obsah výuky měl být primárně zaměřen na ochranu osob před negativními dopady živelních pohrom včetně nezbytných dovedností jako jsou zásady chování při povodni, požáru, velkých sesuvech půdy, zemětřesení, sopečných výbuších, lavinových nebezpečích či atmosférických poruchách. Dále se má obsah výuky dle vydaného pokynu zaměřit na ochranu obyvatel před následky úniku nebezpečných látek do životního prostředí včetně dovednosti aplikovat improvizovanou ochranu osob při úniku radioaktivních, chemických a biologických látek. V neposlední řadě by se měl obsah výuky věnovat ochraně před následky použití nebo anonymní hrozbě použití výbušniny nebo jiné nebezpečné látky.⁹⁴

Další publikace, která v byla této souvislosti vydána je nazývá *Výchova dětí v oblasti požární ochrany*⁹⁵ a od stejných autorů byla o dva roky později, tedy v roce 2005 vydaná publikace *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany*⁹⁶.

V roce 2004 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nové principy, které jsou pojaty v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Tyto nové principy se dotýkají politiky vzdělávání žáků od 3 do 19 let věku. Od 1. září 2007 začaly podle nových osnov vzdělávání zaměřeného na civilní ochranu, vyučovat všechny základní školy v České republice. Začátkem roku 2013 byly nově schváleny tzv. *Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání*. Tyto vzdělávací programy byly již platné

---

⁹³ MARTÍNEK, B. a kol. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. 119 s. ISBN 80-86640-08-6.

⁹⁴ ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 7.

⁹⁵ MIKULA, B., MIKULA Š. a M. PIŇOS. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. 182 s. ISBN 80-86640-21-3.

⁹⁶ MIKULA, B., MIKULA Š. a M. PIŇOS. *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2005. 175 s. ISBN 80-86640-35-3.

od školního roku 2013/2014, což znamenalo, že nejen školy, ale zejména učitelé museli reagovat na změnu v dosavadních vzdělávacích programech. V přijatých programech došlo k širší specifikaci a detailnějšímu rozpracování témat v oboru dopravní výchovy a také ochrany člověka za mimořádných událostí. Ke zkvalitnění a zefektivnění preventivně výchovné činnosti mělo mimo jiné přispět vytvoření „*Programu výchovy a vzdělávání obyvatelstva k jeho bezpečnosti a ochraně při mimořádných událostech a krizových situacích*“.⁹⁷ Dále v této souvislosti Ministerstvo obrany vydalo v roce 2014 příručku pro učitele základních škol s názvem *Příprava občanů k obraně státu*⁹⁸.

Mezi nejrozšířenější projekty na podporu výuky je projekt „HASÍK CZ“, který funguje na jednoduchém principu předávat informace dětem ze základních škol formou besed, které se týkají problematiky ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Další program na podporu výuky se nazývá „Záchranný kruh“. Jedná se o bezpečnostní internetový portál se zaměřením na zvýšení úrovně vzdělanosti a připravenosti obyvatelstva v oblasti rizik spojených s mimořádnými událostmi, ale i krizovými situacemi. Cílem tohoto projektu je příprava obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci. Projekt Záchranný kruh je partnerem v dílčích projektech: Bezpečnostní portál; Internetový bezpečnostní portál; Chraň svůj svět, chraň svůj život; Rizika silniční a železniční dopravy. Dalším projektem na podporu výuky je „Centrum pro bezpečný stát“, kde je cílem projektu zlepšit informovanost občanů, jak se chovat a co dělat v krizových situacích. V neposlední řadě si uvedeme i projekt „Šťěstí přeje připraveným“, který je koncipován jako série krátkých videoklipů, které nám říkají, jak se chovat v nebezpečných situacích. Jedná se o projekt Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, který je v gesci Hasičského záchranného sboru České republiky.⁹⁹

---

⁹⁷ ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 7-8.

⁹⁸ GEHRÁT, I. *Příprava občanů k obraně státu: Příručka pro učitele základních škol*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky: Sekce obranné politiky a strategie, 2014. 50 s. ISBN 978-80-7278-645-9. Dostupné z: https://pokos.army.cz/sites/pokos.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/prirucka_pokos_pro_zs_-_text.pdf

⁹⁹ ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 8-9.

4.3 *Koncepce a výroční zprávy z oblasti ochrany obyvatelstva*

Vedle krizové legislativy, která byla blíže analyzována ve druhé i ve třetí kapitole předložené diplomové práce, můžeme jako součást vzdělávacích dokumentů v oblasti bezpečnosti zahrnout i vydané koncepce, zprávy a výroční zprávy.

První dokument, který si uvedeme je *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*¹⁰⁰, jejímž garantem je Ministerstvo obrany České republiky. Koncepce nás v samotném úvodu seznamuje s následujícím tvrzením: „Úroveň připravenosti občanů k obraně státu významným způsobem ovlivňuje funkčnost systému obrany České republiky. Kvalita, pravidelnost a komplexní zaměření přípravy občanů k obraně může výrazně přispět nejen ke zvýšení úrovně ochrany obyvatel, ale i ke snižování škod na jejich majetku a zejména ke snížení ztrát na lidských životech jak při vyhlášení stavu ohrožení státu v souvislosti se zajišťováním obrany před vnějším napadením a válečného stavu, tak i za dalších situací vojenského charakteru, jež se dotýkají bezpečnostních zájmů ČR.“¹⁰¹ Z uvedené citace vyplývá, že každý občan by měl být schopen reagovat na možná rizika, s čímž je spjata i úroveň (vlastní) připravenosti samotných občanů. Je tedy nutné v rámci preventivně výchovné činnosti dbát i na měnící se potřeby společnosti, ale také na legislativu, která je s touto problematikou spjata.

Koncepce přípravy občanů k obraně státu je typ dokumentu, jehož cílem je popsat systém přípravy občanů k obraně státu, a to nejen z pohledu rezortu Ministerstva obrany, ale především z hlediska určité celospolečenské potřeby. Cílem této koncepce je též myšlenka, že občané jsou schopni identifikovat legislativní změny, které přímo souvisejí s bezpečností. Dále je v tomto dokumentu zdůrazněna klíčová role samotného občana, kde se klade důraz na jeho zodpovědný a aktivní přístup k získávání potřebných informací, včetně znalostí a praktických dovedností využitelných v případě nutnosti jeho participace. V této souvislosti můžeme říct, že takto je kladen důraz na občany, z pohledu vzdělávání se v oblasti bezpečnosti. Máme-li se zaměřit na tento druh vzdělávání občanů přímo na školách, můžeme si uvést, že problematika přípravy

---

¹⁰⁰ Ministerstvo obrany. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Praha: Ministerstvo obrany, 2012. 22 s. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/_koncepce-poipravy-obeanu-na-obranu---2013_.pdf

¹⁰¹ Tamtéž, s. 3

k obraně státu je primárně zařazena do školních vzdělávacích programů (vzdělávací nabídky) vojenských středních škol či vyšších odborných škol Ministerstva obrany. Na Vojenské akademii v Brně (Univerzitě obrany) je výše zmíněná problematika zařazena do všech bakalářských, magisterských i doktorských studijních programů. Máme-li se zaměřit na systém celoživotního vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu, nalezneme na Vojenské akademii ve Vyškově obor, který se této problematice věnuje.¹⁰²

Koncepce mimo jiné konstatuje následující: *„Problematika přípravy občanů k obraně státu je široké laické, ale i odborné veřejnosti, zprostředkovávána prostřednictvím internetového portálu Ministerstva obrany a sociálních sítí, naplňujících roli zdroje informací a zároveň sloužících jako platforma pro výměnu názorů a odborné poradenství. Na internetovém portálu Ministerstva obrany jsou vytvořeny e-learningové kurzy zaměřené výhradně na problematiku přípravy občanů k obraně státu, které oslovují různé cílové skupiny obyvatelstva.“*¹⁰³ V návaznosti na uvedenou citaci je však nutné podotknout, že pouhé webové portály nejsou dostatečným podkladem pro bližší porozumění všech aspektů, které je nutné přijmout v případě vyhlášení jednoho ze čtyř krizových stavů. Mimo tyto informační platformy a vzdělávací portály je nutné být také seznámen s krizovou legislativou tak, abychom věděli, jaké povinnosti, je nutné plnit v takovém rozsahu, který je nám dán právě ze zákonů, které jsme si již blíže v předchozích kapitolách analyzovali. Je to tedy jakýsi soubor práv a povinností, která plynou pro občany.

Mimo jiné se příslušná koncepce vyjadřuje k přípravě pedagogických pracovníků provádějících přípravu občanů k obraně státu, takto: *„Příprava budoucích pedagogických pracovníků probíhá přímo ve vysokých školách připravujících budoucí učitele podle dokumentu „Začlenění tématik – Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ – do studijních programů pedagogických fakult. Během studia získávají všichni budoucí učitelé napříč obory základy o významu členství ČR v Evropské unii a Severoatlantické alianci (NATO), o významu ozbrojených sil v demokratické společnosti a o jejich úkolech při zajišťování kolektivní obrany*

---

¹⁰² Ministerstvo obrany. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Praha: Ministerstvo obrany, 2012, s. 7-10. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/_koncepce-poipravy-obeanu-na-obranu---2013_.pdf

¹⁰³ Tamtéž, s. 11

v souladu se Severoatlantickou smlouvou a při řešení krizových situací vojenského i nevojenského charakteru. Současně získají informace o základních pilířích zajišťování obrany státu a o významu a parametrech přípravy občanů k této obraně.“¹⁰⁴

Druhý dokument, který si uvedeme je *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*¹⁰⁵. Autoři koncepce ochrany obyvatelstva vyhodnotili požadavky kladené nejen na složky a subjekty řešící ochranu obyvatelstva, ale také požadavky vyplývající z pohledu současných nebezpečí. Daná koncepce je pojata jako komplexní pohled na plnění úkolů v oblasti plánování a organizování činností, za účelem zajištění připravenosti na mimořádné události a krizové situace, včetně jejich řešení. Samotná koncepce se zaměřuje na obecnou funkci edukace obyvatel dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jehož práva a povinnosti směřem k právnickým osobám a fyzickým osobám jsem si v předchozí kapitole blíže charakterizovali.¹⁰⁶

Usnesením vlády České republiky ze dne 15. března 2006 č. 263 byla schválena *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi*¹⁰⁷. Zpráva je koncipována tak, aby pokryla všechny důležité oblasti, které můžeme zahrnout do uceleného systému opatření, jenž souvisejí se zajišťováním ochrany obyvatelstva před mimořádnými událostmi, které jsou právním řádem České republiky v působnosti a pravomoci orgánům státní správy a územní samosprávy. Přičemž ministerstva, ústřední a jiné správní úřady, dále orgány územních samosprávných celků včetně zákonem stanovených právnických a fyzických osob, které jsou povinny podílet se na eliminaci následků plynoucích z mimořádných událostí. Dále se zpráva pro potřeby hlubší edukace v této problematice odkazuje na aktuální *Bezpečnostní strategii České republiky, krizové zákony* aj.¹⁰⁸

---

¹⁰⁴ Ministerstvo obrany. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Praha: Ministerstvo obrany, 2012, s. 12. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/_koncepce-poipravy-obeanu-na-obranu---2013_.pdf

¹⁰⁵ Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2013, 68 s. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030-pdf.aspx>

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 4

¹⁰⁷ Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006. 45 s. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/zprava-mu-pdf.aspx>

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 1

*Výroční zpráva Institutu ochrany obyvatelstva z roku 2016*¹⁰⁹, je zpráva obsahující údaje a informace o činnosti Institutu ochrany obyvatelstva generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky v Lázních Bohdaneč, zejména v oblasti vědy, výzkumu, vzdělávání a specializované činnosti v roce 2016. Institut ochrany obyvatelstva si klade za cíl vyvíjet výzkumnou, specializovanou a vzdělávací funkci v oblasti krizového řízení, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva. Ve vzdělávací části se Institut snaží rozvíjet již získané kompetence, znalosti a dovednosti skrze praktická cvičení. V této souvislosti jsou pořádány mezinárodní kurzy, kde se školí jednotlivci téměř ze všech koutů světa, též jsou vedeny kurzy kvalifikační, specializační a zdokonalovací či jiné vzdělávací aktivity. Institut též pořádá další edukační akce, například odborné semináře pro vysoké školy vzdělávající odborníky v oblasti bezpečnosti. V samotném vzdělávacím programu Institutu ochrany obyvatelstva jsou mimo jiné i různé konference, semináře a workshopy.¹¹⁰

*Výroční zpráva Institutu ochrany obyvatelstva z roku 2017*¹¹¹ si klade za cíl totožné atributy jako zpráva z předešlého roku. Vzdělávací činnost byla však rozšířena o kurz vyrozumění a varování a o kurz krizového řízení pro Střední školu veřejnoprávní a Vyšší odbornou školu prevence kriminality a krizového řízení Praha (TRIVIS).¹¹²

Z výše uvedených dokumentů pro nás vyplývá, že oblast preventivně výchovné činnosti a její zaměření na obyvatelstvo má v dnešní době, v době nekontrolovatelného technologického pokroku, stále důležitější význam. Proto se preventivně výchovná činnost zaměřuje na potřeby společnosti, kdy bere v potaz její změny. Všestranné vzdělávání obyvatelstva by mělo být hlavním posláním preventivně výchovné činnosti, která se snaží obyvatelstvo naučit, jak se chovat, aby bylo možno předcházet mimořádným událostem, a v případě vzniku této závažné situace, aby byli schopni na ně efektivně zareagovat a pokusit se je eliminovat. S tím je spojena i jakási nová koncepce vzdělávání, která reflektuje změny v oblasti českého školství a českého vzdělávání, kdy samotné změny vycházejí z dokumentů Evropské rady, přesněji z *Národního programu*

---

¹⁰⁹ Institut ochrany obyvatelstva. *Výroční zpráva Institutu ochrany obyvatelstva 2016*. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2017. 49 s. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/o-nas-vyrocní-zpravy-vyrocní-zprava-2016-pdf.aspx>

¹¹⁰ Tamtéž, s. 2-13

¹¹¹ Institut ochrany obyvatelstva. *Výroční zpráva Institutu ochrany obyvatelstva 2017*. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2018. 50 s. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/o-nas-vyrocní-zpravy-vyrocní-zprava-2017-pdf.aspx>

¹¹² Tamtéž, s. 9

rozvoje vzdělávání (usnesení vlády České republiky č. 113 ze dne 7. února 2001). Při aplikování těchto změn byly brány v potaz požadavky, které dnešní společnost klade na jednotlivce během celého jeho života. Dané požadavky exponenciálně zvyšují význam celoživotního učení, získávání nových životních zkušeností přímo aplikovatelných do běžného života jednotlivce, tedy do osobního ale i profesního života. I samotné zaměření preventivně výchovné činnosti se mění v závislosti nejen na společenské potřeby, ale i v závislosti na změny legislativní. Z tohoto hlediska je preventivně výchovná činnost svým způsobem aplikovaná i do zákonných norem, jako je především zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dále je aplikovaná do zavedení výuky ochrany člověka za mimořádných událostí ve všech typech škol a v odpovídajícím rozsahu, do vytvoření systému přípravy odborníků pro realizaci preventivně výchovné činnosti či do jednotného celorepublikového systému řízení, realizace a vyhodnocování preventivně výchovné činnosti.¹¹³

V dnešní moderní době by měla být krizová připravenost jednou z hlavních cílů každé rozvinuté a fungující společnosti. Uznávaný polsko-britský filosof a sociolog Zigmund Bauman v souvislosti s dnešní rychle se rozvíjející společností uvedl, že tento věk je „věk nejistoty“. Proto je nutné, aby byl člověk připravený na všechny možné hrozby tohoto věku nejistoty, jelikož tradiční hrozby zatím zcela nevymizely. Jedině může být adekvátně připravený jedině prostřednictvím získávání znalostí a dovedností skrze celoživotní vzdělávání.¹¹⁴

Jedině prevence dokáže jedince dostatečně připravit na možné mimořádné události nebo krizové situace. Prevenci můžeme chápat jako činnost sloužící k zabránění eskalaci hrozeb, také jako činnost k omezení působení škodlivých a ničivých následků.¹¹⁵

---

¹¹³ ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013, s. 13-15.

¹¹⁴ BALABÁN, M. a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 19. ISBN 978-80-246-3150-9.

¹¹⁵ ANTUŠÁK, E. a J. VILÁŠEK. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, s. 19. ISBN 978-80-246-3443-2.

5 PŘÍSTUPY VYBRANÝCH ZEMÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ OBČANŮ V OBLASTI BEZPEČNOSTI

Pátá kapitola předložené diplomové práce se věnuje komparaci přístupů České republiky a jiných vybraných zemí v zaměření a orientaci se na vzdělávání svých občanů primárně v oblasti bezpečnosti – ochrany obyvatelstva aj. Jednu ze zmíněných stran jsme již v této diplomové práci blíže zkoumali, tedy situaci v České republice, takže nyní se zaměříme na jiné vybrané země.

Vzdělávání občanů v problematice bezpečnosti, v našem případě skrze krizovou legislativu může mít v různých zemích různé formy a obsahy. Edukace občanů v tomto kontextu by mohla být také chápána jako určitý proces sociálního učení, jenž je základním mechanismem socializace. Například teorie sociálního učení dle Juliana Rottera, vysvětluje chování jednotlivce v návaznosti na jeho interakci v prostředí, respektive ve společnosti, ve které žije. To si můžeme vysvětlit tak, že člověk si osvojuje své chování v jednotlivých sociálních situacích. Významnou roli zde hraje i očekávání, které zrcadlí pravděpodobnost, že chování povede k předpokládanému výsledku. Toto očekávání se vytváří na základě konkrétní minulé zkušenosti.¹¹⁶

My bychom si mohli tuto teorii sociálního učení připodobnit k tématu předložené diplomové práce. Tedy k faktu, že znalost občanů ve sféře krizové legislativy odráží určitou formu očekávání ze strany společnosti. Pro naše účely bychom toto tvrzení mohli chápat jako jakýsi požadavek společnosti na každého jednotlivce, aby byl připravený na možnost vzniku a průběhu mimořádné události nebo krizové situace, včetně osvojení určité schopnosti na tyto negativní vlivy reagovat a podílet se na jejich odvrácení.

---

¹¹⁶ VÝROST, J. a I. SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, s. 54-55. ISBN 978-80-247-1428-8.

5.1 Pohled Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj na aplikaci edukace jednotlivců v oblasti bezpečnosti

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (zkráceně OECD z anglického překladu *Organisation for Economic Co-operation and Development*), je mezivládní organizací se sídlem ve Francii, v Paříži, zahrnující členy ze 36 zemí, jejichž ekonomiky jsou rozvinuty na velmi vysoké úrovni. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj se v první řadě snaží koordinovat ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci napříč všemi členskými zeměmi. Usiluje o liberalizaci mezinárodního obchodu a snaží se podpořit další ekonomický rozvoj.¹¹⁷

Právě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj vydala v červenci roku 2013 elektronické periodikum, které se zabývá strategickým krizovým managementem, kde se mimo jiné autor věnuje otázce krizového řízení a jeho propojení s tradičním přístupem a novým postupem při vzniku mimořádných a neočekávaných událostí, a to směrem k lidem (obyvatelům). Z dokumentu vyplývá, že je nutné, aby členské země, ale i ostatní země v evropském i mimoevropském prostoru, dbali na rozvoj znalostí lidí pro potřeby připravenosti na možné krize. Dále příslušné periodikum hovoří o nutnosti školení občanů v takové míře, aby zasahující složky mohli tyto (lidské) síly použít v případě nouzových situací, kdy by bylo nutné nastalé situace rychle a efektivně řešit. Autor dokumentu zde hovoří o pravidelných cvičeních, které by přispívali k připravenosti osob na možné nežádoucí a nebezpečné situace, a to jak v jejich osobním, tak i profesním životě. Mimo jiné je zde zmíněna nutnost rozpočtové kapacity vyčleněné pro účely teoretické a praktické výuky občanů. Z dokumentu dále vyplývá fakt, že každý občan by měl být společenskými normami přednastaven k tomu, aby si sám vyhledával potřebné informace z oblasti bezpečnosti a aby by si také vyhledával legislativu, která se k dané problematice vztahuje, a to pro účely co nejvyšší připravenosti.¹¹⁸

---

¹¹⁷ OECD: Better policies for better life. *About the OECD* [online]. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>

¹¹⁸ BAUBION, CH. *OECD Risk Management: Strategic Crisis Management*. France: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013, p. 9-10. Dostupné z: <https://www.mmc.com/content/dam/mmc-web/Files/Strategic-Crisis-Management-paper-July-2013.pdf>

5.2 Pojetí přípravy na krize ve vybraných vyspělých zemích

„V průběhu vývoje lidských společností a jejich přírodního prostředí docházelo a neustále dochází ke vzniku nejrůznějších problémů, které v extrémních případech vážným způsobem narušují běžný život jednotlivých lidských komunit a způsobují v nich krize spojené se ztrátami na jejich životech, zdraví, majetkových hodnotách a přírodním prostředí.“¹¹⁹

Máme-li občany příslušné země řádně vzdělávat v problematice bezpečnosti je nutné si vysvětlit, jak jednotlivé druhy nežádoucích a nebezpečných situací vysvětlují státní aparáty vybraných vyspělých zemí. Nyní si uvedeme chápání mimořádných událostí a krizí ve vybraných vyspělých zemí, začít můžeme na příkladu Spojených států amerických, kde stav ohrožení bezpečnosti státu pojmají jako jakýkoliv jev, který svým charakterem vážně snižuje bezpečnost. Mezi výčet možných nebezpečí patří například různé přírodní pohromy, vojenské útoky, události technologického charakteru či jiné mimořádné události. V Holandsku je krize definována jako mimořádná událost většího rozsahu, která svým plynutím a působením narušuje základní hodnoty a bezpečnost společnosti. Krize je definována ve spojitosti s trváním delšího časového období. Dle nizozemského pojetí se za krizi považuje velká stávka postihující takový objekt, který je důležitý pro chod státu, jako je například letiště, přístav, petrochemický či energetický průmysl. Krize je v tomto ohledu považována jako závažný problém pro celou zemi. Na druhou stranu pohroma, je v této zemi chápána jako mimořádná událost menšího rozsahu, narušující ochranu obyvatelstva, ohrožující životy a zdraví velkého počtu osob, včetně narušení a ohrožení materiálních zájmů země. Norsko krizovou situaci chápe jako ohrožení bezpečnosti země ve všech jeho podobách. Ve Spolkové republice Německo se krizí rozumí jakýkoliv stav přímo ohrožující hospodářskou či ekonomickou bezpečnost státu, včetně všech forem ohrožení, která přímo působí na životy a zdraví obyvatelstva.¹²⁰

---

¹¹⁹ REKTOŘÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 141. ISBN 80-86119-83-1.

¹²⁰ Tamtéž, s. 141-143

Přístup k řešení krizí ve Finsku podle zákona o nouzovém stavu zmocňuje stát, respektive finskou vládu, požádat jak právnické osoby, tak i fyzické osoby o dodání státu jakéhokoliv zboží a požádat tyto zainteresované osoby o provedení jakékoliv práce nebo služby, zakázat nebo omezit jim pobyt a pohyb v určitých oblastech nebo těmto osobám provést dočasné změny v používání telekomunikačního spojení. Tyto vládní nařízení za stavu nouze, jsou všichni občané povinni plnit a tím se podílet na rychlém a úspěšném eliminování nastalé krizové situace.¹²¹

Například zákonná opatření k eliminaci krizových stavů ve Spolkové republice Německo je posílena o výčet předběžných opatření s cílem předcházet krizím. Jedno z opatření je opatření personální. Toto opatření zcela vypovídá o potřebě edukace občanů skrze zákony, které postihují oblast bezpečnosti. Personální opatření bylo charakterizováno jako opatření, které je nutné doplnit statutem ověřování funkceschopnosti. Dále také nutnosti dalšího rozvoje jednotlivců a optimalizace těchto metod skrze pravidelná praktická cvičení. Personální přípravná opatření v první řadě napomáhají předcházet tomu, aby povoláním významných pracovníků, jenž zastávají významné manažerské funkce, nebylo v případě propuknutí krizové situace ohroženo či jinak nepříznivě narušeno či zneprístupněno plnění úkolů významných podniků.¹²²

Izraelský přístup výchovy občanů k civilní ochraně a ochraně státu se považuje za jeden z nejradikálnějších, což mimo jiné vychází i z extrémně vyhocené bezpečnostní situace země. Izraelský koncept tzv. národa ve zbrani byl již od samotného vzniku státu Izrael (1948) jedinou možnou zárukou na přežití tohoto mladého státu, který je obklopen nepřáteli. Hlavní tezí izraelského konceptu „národa ve zbrani“ je dlouhodobá povinná služba v ozbrojených silách, a to jak pro muže, tak i pro ženy. Z historického hlediska tato povinnost vyplývá ze stavu, kdy byl po dlouhá desetiletí stát Izrael ve válečném režimu a kdy po tuto dobu byly kladeny nároky na obranu na každého. Povinnost bránit svou zem dala základy pro dnešní chápání života v nebezpečí. Z této povinnosti vyplývá, že hlavní motivace v podstupování aktivní vojenské služby a veřejné přípravy na civilní ochranu, plyne z obecného faktu ohrožení. Kromě výkonu branné povinnosti je v Izraeli i možnost dobrovolné služby, kterou právě do Izraele

---

¹²¹ REKTOŘÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004, s. 154-157. ISBN 80-86119-83-1.

¹²² Tamtéž, s. 158-161

přicházejí vykonat mladí Židé z celého světa. Izrael však vynakládá i nemalé úsilí pro všeobecný výcvik, který připravuje občany na stálou připravenost a ostražitost. Koncept „národa ve zbrani“ je postupně od 80. let 20. století nahrazen myšlenkou principu celonárodní bezpečnosti, a tedy i celonárodní připravenosti a edukaci všech vrstev obyvatelstva. Rozpad konceptu „národa ve zbrani“ byl zapříčiněn neudržitelností a nepraktičností masové brancecké armády, kdy pozvolně došlo k větší diferenciaci způsobu služby.¹²³

Švýcarsko, též nazývané Švýcarská (helvétská) konfederace, je alpská země, jejíž výlučnost je důsledkem celkové národní strategie, která vyplývá z historické a geograficky podmíněné izolace. Švýcarsko je zemí, která své unikátní společenské uspořádání postavila na modelu tzv. konsociační demokracie. Pro bližší pochopení pojmu konsociační demokracie si můžeme uvést, že se jedná o velmi specifický typ demokratického uspořádání, který je charakteristický bohatě diferenciovanou sociální strukturou společnosti. Tato společnost se identifikuje více náboženstvími, jazyky a národnostmi.¹²⁴

Velmi osobité pojetí volí Švýcaři i při samotném zajišťování bezpečnosti své země. Obrany schopnost země je z dnešního evropského pohledu, koncipována ojedinělým miličním systémem, který je podobný izraelskému systému, který jsme si přiblížili výše. Švýcarsko se vyznačuje tím, že nemá stálou armádu. To znamená, že v případě potřeby aktivace, se vojáky stávají všichni občané Švýcarska. Toto propojení mezi občanstvím a aktivní účastí na obraně státu (státního společenství) lze z historického hlediska vnímat jako pozůstatek či odkaz na klasickou antickou polis nebo na tradici francouzské revoluce, kde poprvé v moderních dějinách lidstva došlo k identifikaci politického národa na straně jedné a bojujících ozbrojených sil na straně druhé. Je nutné podotknout, že v praxi nalezneme malé, ale stálé jádro švýcarských ozbrojených sil. Tito profesionální vojáci však plní funkci lektorů ve výcviku, lektori ve vzdělávání a mobilizaci občanů podléhajících branné povinnosti. Hlavní motivace participace na obraně země však vychází z obecného principu dobrovolnosti. Důkazem mohou být tato

---

¹²³ STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005, s. 88-89. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

¹²⁴ Tamtéž, s. 88-90

fakta: občané, kteří jsou v pozici záložníků mají zbraně doma; o víkendech po celé zemi probíhají vojenská cvičení, kterých se účastní muži i ženy.¹²⁵

Muži, na které se vztahuje služební povinnost jsou po jejím absolvování povinni být stále k dispozici pro úkoly civilní ochrany, a to zhruba do 50 let věku. Máme-li si uvést zastoupení osob v „záloze“, tedy osob zařazených do civilní ochrany, každoročně je ve Švýcarsku povoláno zhruba 6 tisíc osob, čímž je k dispozici nejméně 120 tisíc osob.¹²⁶

Máme-li zhodnotit tento typ obrany, mohli bychom říct, že takto pojatá obrana stojí v první řadě na výchově a vzdělávání velkého počtu obyvatel. Výchova a vzdělávání v tomto případě probíhá formou krátkodobého vojenského výcviku a následně skrze průběžné procvičování a proškolení občanů v záloze. S ohledem na téma předložené diplomové práce je inspirativní a pozoruhodná otázka spojitosti mezi statutem občanství a povinnou příslušností k pozici býti voják v záloze, jejíž praktická forma se odráží v dobrovolné účasti na přípravě k obraně země. Z toho vyplývá, že tato příprava se spíše vztahuje k polovojenskému pojetí obrany státu, která se dále vztahuje na přípravu krizových situací nevojenského charakteru.¹²⁷

Kupříkladu Spojené státy americké dodnes zachovávají tradice tzv. občanské emancipace, autonomie a svépomoci. Všeobecná branná povinnost byla zrušena již počátkem 70. let 20. století, z toho důvodu zde zůstává velmi významným nositelem dobrovolné občanské brannosti Národní garda (National Guard). Situace ohledně bezpečnosti se změnila po teroristických útocích z 11. září 2001, kdy v návaznosti na útoky bylo zřízeno Ministerstvo pro vnitřní bezpečnost, které přišlo s celonárodním projektem Citizen Corps. Cílem Citizen Corps je prostřednictvím edukace a výcviku dobrovolnické služby využít potenciál a schopnosti každého jednotlivce pro účely zvýšení bezpečnosti a připravenosti čelit trestné činnosti, ohrožení veřejného zdraví,

---

¹²⁵ STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005, s. 89-90. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

¹²⁶ ZPĚVÁK, A. a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014, s. 103. ISBN 978-80-7452-044-0.

¹²⁷ STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005, s. 89-90. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

pohromám všeho druhu a v neposlední řadě čelit hrozbám terorismu. Věcný obsah tohoto edukačního programu stojí na myšlence, že každý jedinec bude schopný přijmout osobní odpovědnost za vlastní připravenost – absolvování výcviku v první pomoci, výcviku modelových nouzových situací a výcviku pomoci při katastrofách. Mezi programy mající edukační charakter patří například „programy veřejného vzdělávání, výcviku a dobrovolnické činnosti“. Pozitiva tohoto programu můžeme spatřit v důsledném občanském charakteru a v orientaci přípravy na rizika, která plynou z každodenní lidské činnosti. Dále zde jako pozitivum můžeme vidět i důraz na osobní a občanskou odpovědnost.¹²⁸ „*Programem Citizen Corps dávají Spojené státy americké velmi progresivní, inovativní, dynamickou, a přitom hluboce demokratickou odpověď na současné bezpečnostní výzvy. Ocenit je třeba hlavně důslednou a komplexní logickou strukturu programu i fakt, že celou svou podstatou směřuje k občanské participaci a výchově a vzdělávání občanů k obraně a ochraně.*“¹²⁹

Jako poslední zemi si uvedeme Dánsko, které si zakládá na myšlence všeobecné branné povinnosti (občanské odpovědnosti za obranu a bezpečnost státu). Dánsko je jedna ze zemí, jež se neoprostila od povinné vojenské služby. Její trvání je stanoveno v rozmezí čtyř až dvanácti měsíců. Nyní je však nutno dodat, že ve skutečnosti se o všeobecnou povinnost nejedná a více než polovina branců nastupuje do výkonu branné povinnosti zcela dobrovolně. To navazuje na historické základy Dánska, kdy již od 17. století zde funguje tradice lidové brannosti. Od roku 1948 tuto tradici převzaly Hjemmevaernet, což je domobrana postavená na občanském principu.¹³⁰

Hlavní myšlenka domobrany pracuje s tezí, že členy se stávají občané (starší 18 let), kteří na základě principu dobrovolnosti uplatňují své právo na obranu vlasti, včetně obrany jejich demokratických hodnot. V dnešní době tato domobrana působí po celé zemi. Dánská domobrana se dělí celkem do čtyř složek (pozemní, námořní, vzdušné síly a civilní infrastruktura), které mohou být nasazeny k podpoře ochrany civilního obyvatelstva, a to nejen za válečného stavu. Může se jednat například o asistenci policie při vzniku a trvání živelních pohrom či jiných havárií (zejména velkého rozsahu). Mezi

---

¹²⁸ STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005, s. 91-93. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

¹²⁹ Tamtéž, s. 93

¹³⁰ Tamtéž, s. 94-97

obecné úkoly dánské domobrany patří: sledování nastalých situací včetně podávání zpráv o jejich průběhu, zabezpečovací a ochranná činnost. Navzdory současnému zcivilnění Hjemmevaernet je tato forma obrany a participace napadána. Jako hlavní argument neadekvátní funkčnosti dánské domobrany se uvádí, že se jedná o pouhý přežitek studené války, který není schopen plnit reálné vojenské úkoly. Avšak samotné návrhy na modernizaci (na zlepšení) vycházejí i z myšlenky, kterou mimo jiné zastává i Česká republika, tedy z faktu, že je zapotřebí mít k dispozici méně členstva, ale zato s náročnějším kontraktem. Protože skutečná hodnota dánské domobrany vychází z ochoty a vůle občanů, kteří se ve svém volné čase věnují přípravě k obraně a ochraně své vlasti a svého domova. Tento mravní základ je skutečným odrazem toho, že občané Dánska mají chuť a pílí stále se zdokonalovat v prostředcích a formách domobrany, aby byli schopni využít své schopnosti k eliminaci možných hrozeb. To můžeme považovat za důležitou skutečnost, kterou většina zemí Evropy může Dánsku jen tiše závidět. Nutné je však také podotknout, že mimo pole edukace a praktické přípravy na krizové situace, jenž poskytuje armáda a dánská domobrana, zde jiný komplexnější systém přípravy občanů neexistuje.¹³¹

Pátou kapitolu bychom mohli zakončit těmito slovy: Přežití populací se bez pochyb váže ke schopnosti vyrovnat se s neočekávanými fluktuacemi prostředí. Ačkoli je bezpečnost České republiky v současné době zajištěna uspokojivě, nejlépe ve své moderní historii, není vyloučeno, že by její občané nemuseli do budoucna čelit řadě možných hrozeb a rizik. Prioritním bodem, jenž se ztotožňuje i s východiskem a cílem práce, je postupně zvyšovat připravenost občanů České republiky na eventuální mimořádné události, krizové situace a ohrožení. Těchto cílů pro zlepšení připravenosti a edukace občanů je možná skrze kladení důrazu na spoluodpovědnosti občanů za obranu a ochranu sebe sama, ale také svého domova, spoluobčanů a v nepolehčí řadě i své vlasti. Dalším prvkem směřujícím ke zlepšení je povinnost státu umožnit svým občanům jak teoretickou, tak praktickou přípravu (výchovu) na řešení konkrétních mimořádných událostí a krizových situací.¹³²

---

¹³¹ STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005, s. 94-97. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z: https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

¹³² Tamtéž, s. 98-99

ZÁVĚR

V závěru předložené diplomové práce bych ráda zrekapitulovala nejpodstatnější závěry a postřehy, které evokují potřebu vést občany ke kulturně-právní výchově. Stěžejní bod práce byl kladen na potřebu vést všechny občany ke vzdělávání v oblasti bezpečnosti. Tu by si měli dle mého názoru primárně osvojovat skrze krizovou legislativu, v tomto případě hovoříme o edukaci obyvatelstva dosažené takové věkové a mentální úrovni, kteří jsou schopni si potřebné zákony aktivně vyhledat a použít je ke vzdělávání se.

Přípravenost občanů na možné mimořádné události a krizové situace je v dnešní době stále důležitým tématem a oblastí zájmu. Mé stanovisko je takové, že dostatečně informovaný a připravený občan je základním prvkem celého systému ochrany obyvatelstva.

Práce je tedy deskripcí problematiky v takovém rozsahu, jak ji téma a požadavky diplomové práce dovolují. Předložená diplomová práce by měla být přehledným výkladem vytyčené oblasti zájmu. Popisná výpověď o daném tématu je podtržena konceptem českého vzorce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a analýzou rozličných přístupů vybraných vyspělých zemí ke vzdělávání (edukaci) svých občanů v bezpečnostní problematice.

Předložená diplomová práce by se mimo jiné dala chápat jako impulz pro nutnost potřeby osvěty v oblasti přípravy občanů na možné mimořádné události a krizové situace se zaměřením na jejich úkoly, jenž mají v nastalé situaci, která ohrožuje jejich životy, zdraví a majetek, plnit. Nutností je znát též povinnosti a práva, která z daných právních aktů vyvstávají.

Cílem práce bylo blíže charakterizovat krizovou legislativu České republiky jako vzdělávací subjekt při přípravě na mimořádné události a krizové situace. Dílčím cílem bylo uvést druhy krizové legislativy České republiky, definovat mimořádné události a krizové situace, z bližší analýzy zákona o krizovém řízení a zákona o integrovaném záchranném systému vymezit práva a povinnosti právnických osob, fyzických podnikajících osob a fyzických osob při přípravě (nebo trvání) mimořádné nebo krizové situace. Cíl práce byl tedy z mého pohledu splněn v plném rozsahu a doplněn byl mimo

jiné i o postřehy ze zahraničí, čímž byla práce vhodně a originálně rozšířena. Práce je dle mého názoru výjimečná již samotným tématem.

Nejdůležitější výsledky práce byly popsány ve třetí kapitole, která se zaměřila na konkrétní práva a povinnosti právnických a fyzických osob, které vyplývají ze zákona o krizovém řízení a také ze zákona o integrovaném záchranném systému. Jedná se tedy o výčet toho, co bychom měli jako občané při nastalých nežádoucích situacích strpět a co bychom měli v součinnosti se zasahujícími složkami udělat proto, aby se nebezpečná situace zmírnila nebo eliminovala. V návaznosti na tyto zákonem kladené nezbytnosti byla ve třetí kapitole vymezena problematika kulturně-právní výchovy občanů, jakožto stěžejní oblast pro předloženou diplomovou práci. Kapitola byla pro doplnění tématu rozšířena o zahraniční pohled na společensko-kulturní edukaci jednotlivců. Čtvrtá kapitola plynule navazuje na závěrečnou myšlenku kapitoly předchozí, tedy třetí a zabírala se výchovou a vzděláváním v bezpečnostních otázkách na našem území.

Další důležité výsledky, které z práce vyvstaly jsou popsány v páté kapitole, která se věnuje vybraným zemím a jejich pojetí vzdělávání občanů a jejich přípravy na mimořádné události, krizové situace a na kooperaci v případě potřeby aktivace sil jednotlivých občanů. V závěru páté kapitoly mimo jiné zazněl zajímavý fakt, který nese myšlenku, že vzor pro naši zemi by mohla být domobrana, jejíž principy jsou aplikované v Dánsku. Tato malá země na severu Evropy má dle mého názoru již historicky vštípenou aktivní účast obyvatel na tzv. domobraně. Skutečnost, že se lidé ve svém volném čase dobrovolně shromažďují, aby se zdokonalili v domobraně, je podle mne znakem dobře propojené společnosti, které své občany vede k tomu, aby dokázali projevit solidaritnost a spoluúčast v situacích, kdy je to nejvíce potřeba. Nutnost participace na ochraně civilního obyvatelstva by měla v první řadě vycházet z nezbytnosti reagovat na rostoucí změny společnosti, které ve svém důsledku způsobují mimořádné události (krizové situace) různého charakteru, a to již za mírového stavu.

Z obecného hlediska je práce přínosem do oboru andragogiky z toho důvodu, jelikož pojednává o nutnosti vzdělávání se (týká se zejména dospělých obyvatel) v oblasti bezpečnosti. Blíže analyzovaná práva a povinnosti právnických a fyzických osob, která jsou pojata v zákoně o krizovém řízení a v zákoně o integrovaném záchranném systému, by měly být demonstrativní inspirací k tomu, aby byl zaveden jednotnější systém

edukace občanů a přípravy občanů k civilní ochraně. Respektive by se mělo jednat o takovou formu edukace, která by primárně vycházela z výše analyzovaných zákonů a měla by plošný účinek v té míře, že by občané České republiky byli řádně připraveni na mezní životní situace, které také nazýváme mimořádné události a krizové situace.

Dle mého názoru by měla veškerá opatření v rámci vzdělávání obyvatel vycházet z předem stanovené povinné úrovně znalostí, dovedností a schopností, které by měl pro potřeby řádné připravenosti na možné nežádoucí situace ovládat každý. Další krok ve vzdělávání občanů v bezpečnostní problematice, jako jsou různé výchovné a tréninkové aktivity, by měly prioritně stát na principu dobrovolnosti, tedy obecného zájmu občanů.

Myslím, že problematika edukace občanů v oblasti, která je zavazuje k plnění některých konkrétních úkolů v době vyhlášení jednoho z příslušných krizových stavů by zasluhovala větší pozornost. Nehledě na fakt, že jen řádně proškolený a připravený občan je přínosem pro společnost, ve které žije. Vládní instituce, orgány krajů a obcí by neměly opomínat skutečnost, že dnešní svět stojí na nestálé, radikální, soupeřící, ale i multikulturní základně, která s sebou nese řadu bezpečnostních rizik, která by mohla v konečném důsledku znamenat ztráty pro společnost. Je tedy více než důležité chránit lidské životy, jejich zdraví a majetek v té míře, která je nám dostupná. *„Zabezpečení soužití mezi populacemi hodnotově zakořeněnými v různých civilizačních, kulturních a náboženských okruzích představuje dnes pravděpodobně největší úlohu a výzvu nacházející se před západní civilizací, jež je svou závažností srovnatelná s problémy, které musel Západ řešit během dramatické modernizace, urbanizace a industrializace v uplynulých dvou staletích...“*¹³³, takto na fenomén multikulturality reaguje Budil.

Mám-li v závěru vyzdvihnout důležitost tématu, které se věnuje ochraně zdraví a životů občanů České republiky se zaměřením na předcházení různých situací, ať už mimořádných či krizových, mohu nyní využít informace získané z osobní písemné korespondence s panem plk. RNDr. Tomášem Holcem, vedoucím oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje, který z velké části sympatizuje s mou myšlenkou, zavést na školách samostatný předmět

---

¹³³ BUDIL, I. T. In: BALVÍN, J. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012, s. 9. ISBN 978-80-86798-07-3.

k problematice ochrany obyvatelstva (civilní ochrany). Předmět by mohl být pojmenován po ustáleném slovním spojení, které se v naší společnosti vyskytuje již řadu let, jedná se o slovní spojení „*Ochrana člověka za mimořádných událostí*“. Rozsah výuky by měl splňovat minimálně jednu vyučovací hodinu týdně tak, aby byla pokryta výuka všech oblastí zájmu jako je například výuka improvizované ochrany při úniku nebezpečných látek, či výuka zaměřená na požáry, povodně, dopravní nehody, včetně toho, jak se v těchto mimořádných situacích chovat. Tímto způsobem by vzdělávací instituce poskytly našim občanům (v tomto případě dětem) základní informace o možných negativních situacích, jež mohou v naší společnosti nastat. Tento základ znalostí, dovedností a vědomostí by mohl v jedincích vyvolat zdravou zvědavost o jevech, které jsou nositelem nebezpečí. Potřeba ochrany svého zdraví a života, včetně ochrany zdraví a životů svých blízkých by mohla vést k celoživotnímu sebevzdělávání se v oblasti bezpečnosti, v dospělém věku právě skrze krizovou legislativu, které byla stěžejním tématem předložené diplomové práce.

Mám-li přípravu na civilní obranu chápat z širšího hlediska, nebylo by na škodu uvést myšlenku, že národní odpovědnost v oblasti bezpečnosti je z určité části i odpovědností globální. Tuto tezi vystihuje i citace z knihy *Špioni v diplomacii: česká stopa při řešení krizových situací v mezinárodní politice* od Miroslava Polreicha, který v ní uvádí následující: „*Dnes žijeme v globalizovaných podmínkách, kdy stará zásada, že mír je nedělitelný, nás vede k závěru, že právě to okřídlené slovo globalizace, které již nyní má mnoho definicí a výkladů, je v podstatě jenom stav globální odpovědnosti, který je jedinou cestou k zajištění samotné naší existence.*“¹³⁴

Možné varianty rozšíření práce vidím v zaměření se na krizové řízení a chápání krizové připravenosti s exkursem do české historie, kde by bylo možno analyzovat vývoj tohoto fenoménu, tedy ochrany obyvatelstva z pohledu tehdejších právních aktů. Spolupracovat by se dalo například s Vojenským ústředním archivem, který spadá pod gesci Ministerstva obrany České republiky nebo se Správním archivem Armády České republiky či Historickým ústavem Akademie věd České republiky.

---

¹³⁴ POLREICH, M. *Špioni v diplomacii: česká stopa při řešení krizových situací v mezinárodní politice*. Praha: Brána, 2016, s. 11. ISBN 978-80-7243-906-5.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- ANTUŠÁK, E. *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7357-488-8.
- ANTUŠÁK, E. a J. VILÁŠEK. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. 130 s. ISBN 978-80-246-3443-2.
- BALABÁN, M. a kol. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. 310 s. ISBN 978-80-246-3150-9.
- BALVÍN, J. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012. 232 s. ISBN 978-80-86798-07-3.
- BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.
- GEHRÁT, I. *Příprava občanů k obraně státu: Příručka pro učitele základních škol*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky: Sekce obranné politiky a strategie, 2014. 50 s. ISBN 978-80-7278-645-9. Dostupné z: https://pokos.army.cz/sites/pokos.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/prirucka_pokos_pro_zs_-_text.pdf
- HOBBS, T. *Leviathan, aneb, Látka, forma a moc státu církevního a politického*. Překlad Karel Berka. Praha: OIKOYMENH, 2009. 513 s. Knihovna novověké tradice a současnosti; sv. 47. ISBN 978-80-7298-106-9.
- Institut ochrany obyvatelstva. *Výroční zpráva Institutu ochrany obyvatelstva 2016*. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2017. 49 s. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/o-nas-vyrocní-zpravy-vyrocní-zprava-2016-pdf.aspx>
- Institut ochrany obyvatelstva. *Výroční zpráva Institutu ochrany obyvatelstva 2017*. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2018. 50 s. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/o-nas-vyrocní-zpravy-vyrocní-zprava-2017-pdf.aspx>
- Krizová legislativa (soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 405 s. ISBN 978-80-7380-627-9.
- Krizové zákony: krizový zákon, integrovaný záchranný systém, hospodářská opatření pro krizové stavy, obnova území; Hasičský záchranný sbor; Požární ochrana: zákony, nařízení vlády, vyhlášky*. Redakční uzávěrka 13. 11. 2017. Česko: Ostrava: Sagit, 2007-. ÚZ: úplné znění.

MARÁDOVÁ, E. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 40 s. ISBN 978-80-86991-24-5.

MARTÍNEK, B. a kol. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. 119 s. ISBN 80-86640-08-6.

MIKULA, B., MIKULA Š. a M. PIŇOS. *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2005. 175 s. ISBN 80-86640-35-3.

MIKULA, B., MIKULA Š. a M. PIŇOS. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2003. 182 s. ISBN 80-86640-21-3.

Ministerstvo obrany. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*. Praha: Ministerstvo obrany, 2012. 22 s. Dostupné z:
https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/_koncepce-poipravy-obeanu-na-obranu---2013_.pdf

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2013. 68 s. Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030-pdf.aspx>

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006. 45 s. Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/soubor/zprava-mu-pdf.aspx>

PALÁN, Z. a T. LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7.

POLREICH, M. *Špioni v diplomacii: česká stopa při řešení krizových situací v mezinárodní politice*. Praha: Brána, 2016. 407 s. ISBN 978-80-7243-906-5.

REKTOŘÍK, J. a kol. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004. 249 s. ISBN 80-86119-83-1.

STEJSKAL, L. *Výchova a vzdělávání občanů České republiky k obraně a ochraně a přípravě na krizové situace* [online]. Praha, 2005. 123 s. [cit. 2018-03-17]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – Institut sociologických studií, Vedoucí diplomové práce: Miloš Balabán. Dostupné z:
https://ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-050123_stejskal_diplomka.pdf

VANÍČEK, J. *Krizový zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 335 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-787-5.

VEČEŘA, M. a M. URBANOVÁ. *Sociologie práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 335 s. ISBN 80-86898-72-5.

VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016. 319 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. 159 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1770-8.

VEVERKA, I. *Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2003. 175 s. ISBN 80-7251-126-2.

VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. 176 s. ISBN 978-80-7452-028-0.

VÝROST, J. a I. SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. 404 s. ISBN 978-80-247-1428-8.

ZEMAN, P., et al. *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno: Masarykova univerzita; Mezinárodní politologický ústav, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.

ZIKEŠ, L. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR v kontextu vzdělávání různých cílových skupin obyvatelstva*. In: Příspěvek do sborníku z mezinárodní vědecké konference. *Andragogika 2013: Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013. 16 s.

ZPĚVÁK, A. a kol. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. 240 s. ISBN 978-80-7452-044-0.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

BAUBION, CH. *OECD Risk Management: Strategic Crisis Management*. France: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013. 30 p. Dostupné z: <https://www.mmc.com/content/dam/mmc-web/Files/Strategic-Crisis-Management-paper-July-2013.pdf>

OECD: Better policies for better life. *About the OECD* [online]. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>

PRUSÁKOVÁ, V. The Andragogical Base for the Analysis of Educational Needs. *The New Educational Review*, 2010, vol. 22, no. 3-4, p. 315-330. ISSN 1732-6729.

Seznam použitých internetových zdrojů

Andromedia.cz. *Právní výchova* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/pravni-vychova>

Ban. *Armáda proti spalničkám. Její zdravotníci jsou připraveni nahradit izolované pražské záchranáře*. In: *Česká televize: Domáci* [online]. ©26.04.2018 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2461402-armada-proti-spalnickam-jeji-zdravotnici-jsou-pripraveni-nahradit-izolovane-prazske>

Hasičských záchranný sbor České republiky. *Integrovaný záchranný systém* [online]. [cit. 2018-11-02]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>

Hasičský sbor České republiky: Krizové řízení. *Krizové stavy* [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/web-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-stavy-krizove-stavy.aspx>

Kvůli spalničkám bude pražským záchranářům pomáhat armáda. In: *Lidovky.cz: Domov* [online]. ©25.04.2018 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kvuli-spalnickam-bude-prazskym-zachranarum-pomahat-armada-pa5-/zpravy-domov.aspx?c=A180425_112127_ln_domov_lar

Ministerstvo vnitra České republiky: Informační servis. *Nevojenská krizová situace* [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nevojenska-krizova-situace.aspx>

Platné právní předpisy

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 246/2001 ze dne 29. června 2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 95, s. 54 46-5532. Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/odkazy-pozarni-prevence-predpisy-vyhlaska-246-2001-pdf.aspx

Zákon č. 239 ze dne 28. června 2000, o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Glázrová

Obor: Andragogika

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Krizová legislativa České republiky jako vzdělávací subjekt při přípravě na mimořádné události a krizové situace

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 64

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 34

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: JUDr. Aleš Zpěvák, Ph.D.